

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO XIII.

LJUBLJANA, NOVEMBER 1972

ŠTEVILKA 11

Stališča in sklepi ZK

TOVARNIŠKI KOMITE ZK LITOSTROJ JE NA PODLAGI SEMINARJA, RAZŠIRJENE SEJE KOMITEJA, VSESTRANSKE RAZPRAVE O STALIŠČIH IN SKLEPIH PISMA PREDSEDNIKA ZKJ IN IZVRŠNEGA BIROJA PREDSEDSTVA ZKJ, NA OSNOVI KRITIČNE OCENE PROIZVODNE SITUACIJE, INFORMIRANJA V KOLEKTIVU, KADROVSKE POLITIKE IN SPROVAJANJA USTAVNIH AMANDMAJEV SPREJEL NASLEDNJA STALIŠČA IN SKLEPE:

PISMO KOMUNISTOM

Tudi v našem kolektivu je pismo predsednika zveze komunistov Jugoslavije Josipa Broza-Tita in Izvršnega biroja predsedstva ZKJ vsem organizacijam in članom zveze komunistov Jugoslavije vzbudilo nemalo pozornosti. Čeprav je organizacija ZK v Litostroju zadnje leto že doživljala pozitivno vsebinsko preobnovo svojega delovanja, je pismo tak proces bistveno pospešilo.

V dneh 27. in 28. oktobra je bil na Sorici seminar za člane tovarniškega komiteja zveze komunistov, sekretarje in sekretariate osnovnih organizacij ter vodstvo aktiva mladih komunistov. Prav zaradi pisma je seminar prerasel osnovni informativni značaj. Razpravljanje o vprašanih poslovanja podjetja, o programu dokončnega formiranja temeljnih organizacij združenega dela, o kadrovski politiki in še nekaterih drugih pomembnih področjih se je prav po zaslugi pisma, na tem seminarju, spremenilo v živ dialog, ki je vodil k oblikovanju konkretnih stališč in sklepov. Da ni ostalo samo pri besedah, potrjuje akcija, s katero je tovarniški komite zveze komunistov takoj po seminarju na razširjeni seji dokončno oblikoval sklepe in stališča, kot napotilo za delovanje vseh komunistov Litostroja.

I. STALIŠČA

- TK ZK Litostroj je enoten v ugotovitvi, da pismo zelo konkretno in nedvoumno usmerja članstvo in vodstva ZK, kot tudi vse družbeno-politične organizacije, za rešitev ključnih problemov sedanjega časa in našega nadaljnjega socialističnega razvoja.
- Osnovne organizacije morajo biti pobudniki in voditi široko družbeno akcijo proti vsem pojavom oportunitizma, tolerantnemu odnosu do korupcije, kraje in drugih oblik prilaščanja dobrin in dohodka, ki ne izvira iz dela.
- Mnoge slabosti in družbene deformacije bo mogoče preprečiti tako, da se bodo komunisti bolj odločno borili za to, da pridejo na odgovorna delovna mesta v podjetju ljudje, ki bodo svoje dolžnosti opravljali v interesu delovnih ljudi, imeli ne samo strokovne, temveč tudi vse moralno-politične kvalitete. Komunisti se moramo zavzemati, da kadrovska politika postane sestavni in neodtujljivi del samoupravnih pravic delovnih ljudi.
- Negativni odnos do samoupravljanja, pasivnost in ignoriranje družbenih pojavov za stabilizacijo gospodarstva, oportunitizem do pojavov, ki niso v skladu s socialističnimi družbenimi normami, politiko ZKJ in likom komunista, niso združljivi s članstvom v ZKJ.
- Zato morajo osnovne organizacije ZK z dokajšno mero kritičnosti analizirati aktivnost svojih članov, njihov odnos do ključnih vprašanj našega družbenega razvoja ter na osnovi ugotovitev in ocen izključiti iz vrst članov ZK vse tiste, ki s svojimi stališči in dejanji kakorkoli rušijo ugled zveze komunistov Jugoslavije.

II. SKLEPI

- TK bo najkasneje v roku enega meseca pripravil analizo in oceno svojega dela s točnim pregledom, do katerih vprašanj je sprejel stališča oziroma sklepe.

- Vse osnovne organizacije Litostroja morajo do konca decembra 1972 kritično oceniti svoje dosedanje delo in pregledati, ali so in kako so izvrševale sklepe, ki so jih same sprejemale ter sklepe in stališča višjih organov ZK.
- TK in osnovne organizacije morajo vključiti v svoje programe dela vse, kar zadeva akcije glede finalizacije proizvodnega programa za leto 1972.
- Generalnemu direktorju se naroča, da imenuje strokovno komisijo, ki bo skrbela za izboljšanje finalizacije.
- TK je imenoval komisijo za spremljanje in razširitev nepravilnih pojavov v podjetju, glede na pismo, v sestavi: predsednik: Karol Gornik — TOZD FI člani: Stojan Djordjevič — TOZD PI Irena Kosmač — TOZD SSP Niko Kneževič — TOZD SSP Stane Vogelc — TOZD SSP Janez Elikan — TOZD FI Marjan Trobec — TOZD FI. Komisija bo na osnovi pisemnih prijav (obravnavala bo tudi anonimne) članov kolektivov, ki jih bodo poslali tovarniškemu komiteju ali vrgli v skrinjico pri vratarju, raziskala nepravilnosti in v roku enega meseca poročala TK, ki bo do posameznih pojavov zavzel konkretna stališča — ukrepe.
- TK naroča komisiji UOP za izvrševanje sklepov organov samoupravljanja, da pripravi v enem mesecu poročilo, ki ga bo obravnaval TK.
- Osnovne organizacije morajo s posebno pozornostjo razpravljati o moralno-političnih kvalitetah vseh vodilnih delavcev — tudi nečlanov ZK. Pismo predsednika ZKJ in Izvršnega biroja predsedstva ZKJ je nedvoumno v zahtevi, da ne more biti na vodilnem položaju nihče, ki za to nima moralno-političnih kvalitete.
- TK ZK Litostroja naroča vsem vodstvom osnovnih organizacij ZK, da s stališči in sklepi TK ZK Litostroja seznanijo delovni kolektiv, člane družbeno-političnih

nih organizacij in člane samoupravnih organov v podjetju.

- TK naroča vsem komunistom v podjetju, da s konkretnimi akcijami in izvrševanjem nalog, na katere opozarja pismo, potrdijo svojo odločno podporo stališčem in sklepom, vsebovanim v tem pismu.

Naloge komunistov

Na 5. seji Občinske konference ZKS Ljubljana-Siška, ki je bila 30. oktobra, so komunisti na podlagi vsestranske razprave o vsebini pisma predsednika ZKJ in izvršnega biroja predsedstva ZKJ ter kritične ocene gospodarskih in socialno-ekonomskih in političnih razmer v občini Ljubljana-Siška sprejeli vrsto konkretnih stališč in sklepov. Glede na tesno povezanost naše delovne organizacije z življenjem v občini povzemamo nekatere najpomembnejše misli iz sprejetega dokumenta, ki je za komuniste v občini obvezen.

Sklepi in stališča vodstva in organizacij ZK v občini so pogosto preveč splošni in premalo konkretni ter jasni. To povzroča možnost različnih tolmačenj in pasivnost. Zato morajo biti sklepi, ki jih sprejemajo osnovne organizacije, komite ali konferenca ZK, jasno opredeljeni po svoji vsebini in nedvoumni v tem, na koga se nanašajo oz. kdo je prvenstveno odgovoren za nadaljnji razvoj samoupravljanja. V tej borbi se morajo odraziti naša prizadevanja za

organizacijah in družbenih okoljih, da se odločno zavzamejo za maksimalno mobilizacijo notranjih moči za dvig produktivnosti dela. Mnoge slabosti in deformacije bo ob tem mogoče preprečiti tudi tako, da pridejo na odgovorna mesta v gospodarstvu, javni upravi in drugod ljudje, ki bodo imeli poleg strokovnih tudi vse moralno-politične kvalitete.

Za vse našete naloge pa se morajo komunisti usposobiti tako, da posvečajo več pozornosti idejno-

uvajanje ustavnih amandmajev, ki vodijo k ovrednotenju družbenega položaja, kot osnovnega nosilca socialističnega družbenega napredka.

Pomembno delo komunistov v tem trenutku je borba za stabilizacijo gospodarstva. Konferenca poziva komuniste v vseh delovnih

političnemu izobraževanju v lastni organizaciji ZK in individualno.

V sklepih konferenca ZK naroča vsem osnovnim organizacijam ZK v občini, da med drugim prouče zlasti naslednja vprašanja:

— Osnovne organizacije morajo proučiti, ali je politika delitve

dohodka in osebnih dohodkov v delovni organizaciji v skladu z družbenim in samoupravnim sporazumom o delitvi dohodka. (Naloga je vključena v predlog programa dela, ki ga je posredoval občinski komitej).

O svojih ugotovitvah, stališčih in predlogih so dolžne obvestiti delovni kolektiv.

— Delavski svet mora na pisмено zahtevo osnovne organizacije ZK posredovati poročilo o trošenju poslovnega sklada podjetja (s točnim pregledom koliko in zakaj se trošijo sredstva, kolikšna so sredstva za reklamo in za reprezentanco.) S svojimi ugotovitvami in stališči mora osnovna organizacija ZK seznaniti delovni kolektiv.

— Osnovne organizacije ZK naj zahtevajo od DS pisмено poročilo o vseh gmočnih obveznostih delavcev pri podjetju do družbenih sredstev, s katerimi upravlja delovni kolektiv. Poročilo mora vsebovati poimenski spisek vseh zaposlenih, ki uživajo kakršnekoli gmočne koristi iz družbenih sredstev, s katerimi razpolaga podjetje (navedeni morajo biti podatki o višini kredita, namembnosti, rok odplačevanja, stopnja obresti, kdo je sklepal pogodbo in na temelju katere normativne določbe.)

V ta pregled morajo biti vključeni vsi, ki kakorkoli in na katerikoli osnovi dolgujejo družbenim skladom, s katerimi razpolaga podjetje.

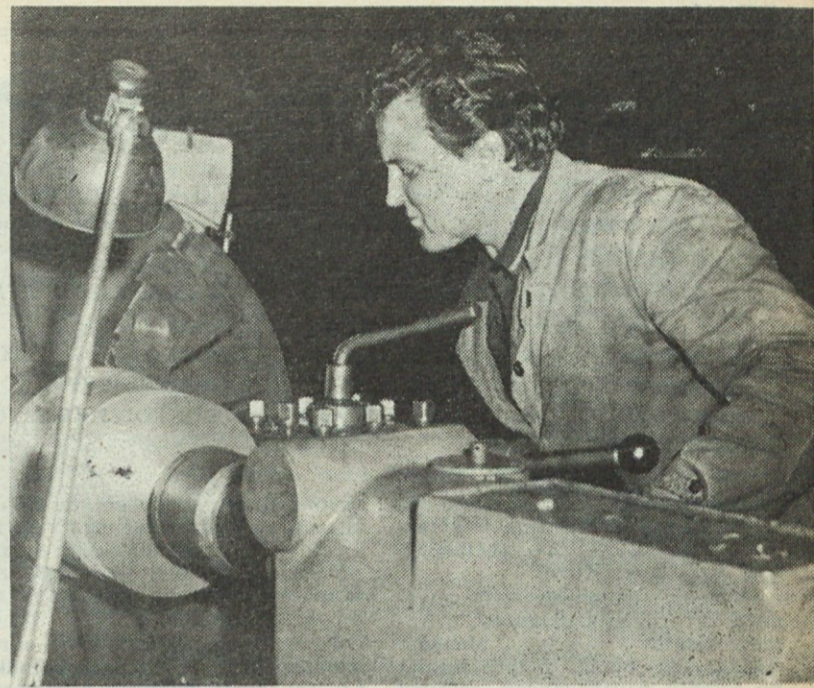
— Osnovna organizacija ZK naj pisмено zahteva od DS poročilo o številu (in tudi poimenski seznam) koope- rantov zasebnikov, s katerimi sodeluje delovna organizacija, kdo je sklenil z njimi pogodbe in na temelju katere normativne določbe.

— Osnovna organizacija ZK naj zahteva od DS poročilo o številu (in tudi poimenski seznam) koope- rantov zasebnikov, s katerimi sodeluje delovna organizacija, kdo je sklenil z njimi pogodbe in na temelju katere normativne določbe.

Vodstva osnovnih organizacij ZK so dolžna, da na osnovi proučitve navedenih vprašanj kritično ocenijo dejansko stanje in s temi ocenami seznanijo kolektive.

Sklepi kažejo, da smo na prvi poti hitrejšega razreševanja številnih naspotij, ki so se nakopičila. Tudi komunisti Litostroja bomo ob realizaciji tako oblikovanih konkretnih sklepov prispevali svoj delež k hitrejšemu razvoju socializma.

Vlado Kovač

Čestitamo

k dnevu republike!

Uspel zbor delovnih ljudi

V LITOSTROJU SMO V SOBOTO, 11. 11. 1972, OB 13. URI SKLICALI ZBOR KOLEKTIVA Z NASLEDNJIM DNEVNIM REDOM:

1. ZDRUŽITEV DELAVSKEGA IN KMEČKEGA ZAVAROVANJA
2. OBRAVNAVA IN OBRAZLAGA OSNUTKA IN ODLOKA S PODROČJA STANOVANJSKEGA GOSPODARSTVA
3. SREDNJEROČNI PLAN STANOVANJSKE POLITIKE LITOSTROJA

Predlog o združitvi delavskega in kmečkega zavarovanja je obrazložil predsednik SZDL občine Šiška inž. Anton Kovič.

Območje skupnosti zdravstvene zavarovanja delavcev, oziroma kmetov pokriva območje osemnajstih občin in predstavlja po številu zavarovancev oziroma zavarovanih oseb skoraj tretjino Slovenije. Po podatkih iz 1971. leta o številu nosilcev zavarovanja in

skupnosti gre predvsem za izenačitev pravic zdravstvenega varstva kmetov s pravicami, ki jih imajo zavarovanci-delavci po statutu skupnosti, obvezne oblike pa so že po zakonu enake.

Poudariti moramo, da bi se obremenitev bruto osebnega dohodka zavarovancev delavcev s prispevkom za zdravstveno zavarovanje povečala za 2% oziroma za 40,92 din letno, ali za 3,41 din mesečno.

Z zanimanjem ...

zavarovanih oseb delavskega in kmečkega zavarovanja je razvidno, da so bili na območju skupnosti na sto nosilcev delavskega zavarovanja samo štirje nosilci kmečkega zavarovanja oziroma na sto zavarovanih oseb delavskega zavarovanja sedem zavarovanih oseb kmečkega zavarovanja.

Stroški ambulantnega in specialističnega zdravljenja so na eno zavarovano osebo kmečkega zavarovanja 3,8-krat nižji od stroškov na eno zavarovano osebo v delavskem zavarovanju. Na manjše stroške prav gotovo vplivala participacija, ki jo plačujejo kmečki zavarovanci.

Ob združitvi delavske in kmečke

Stopnja prispevka za zdravstveno zavarovanje bi se povečala za 0,17% od bruto osebnih dohodkov.

Po oceni zavoda za zdravstveno varstvo Ljubljana bo potrebno za izenačitev zdravstvenega varstva kmetov z delavci okrog 2700 ambulantnih specialističnih ur letno več, ali dodatnih 7500 obiskov, od tega 3750 prvih in prav toliko ponovnih. Glede bolnišničnega zdravljenja ob izenačitvi pravic ne predvideva zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana povečanja obsega dejavnosti, saj so razpoložljive kapacitete maksimalno obremenjene.

Ob koncu svoje razlage je inž. Anton Kovič izrazil upanje, da bo

do Litostrojčani na referendumu, ki bo 20. 11. izrazili svoje soglasje z združitvijo delavskega in kmečkega zavarovanja.

O novi stanovanjski politiki občin in mesta Ljubljane je spregovoril predsednik občinske skupščine Šiška prof. Danilo Zbrizaj. V svoji razlagi je poudaril, da gre pri predvidenih spremembah za to, da bi v našo družbo vnesli čim več vpliva delovnih skupnosti in da bi uveljavili sistem družbenega dogovarjanja in sporazumevanja. Med drugim je omenil, da se podobne akcije kot v Ljubljani odvijajo tudi drugod po Sloveniji. V primeru, da pride do podpisa samoupravnega sporazuma, takšnega, kot je predložen, to je, da bo najnižji odstotek sredstev za razširjeno reprodukcijo in družbeno pomoč v višini 6% bruto osebnih dohodkov, se okvirno predlaga za združevanje sredstev pri poslovnih banki 30%, za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu 30%, delovni organizaciji pa bi ostalo v njeno popolno razpolaganje 40% tako izločenih sredstev.

Po podatkih popisa prebivalstva in stanovanj z dne 31. 3. 1971 izhaja, da je v Ljubljani približno 13000 stanovanj primanjkljaja, v letu 1971 pa smo zgradili le 2400 stanovanj od 3000 planiranih. Govornik je še poudaril, da so stanovanja že za leto in pol naprej razgrajena. Ostati še nadalje pri 4% stopnji, kolikor so do sedaj odvajale gospodarske organizacije, bi pomenilo ne le stagnacijo, ampak nadaljevanje in poglobljanje negativne razlike med številom stanovanj in številom gospodinjstev.

Člani kolektiva so se po izčrpnih razlagi s predlaganim podpisom samoupravnega sporazuma soglasno strinjali. Naj ob tem poudarimo, da strokovne službe podjetja v okviru 40% sredstev, ki bi ostala v podjetju, že pripravljajo razdelilnik.

Direktor zunanje storitvene enote Pavle Krilič je nato v nekaj besedah opisal prizadevanje podjetja, da bi rešili stanovanjsko stisko članov podjetja, kar je tudi eden glavnih problemov Litostrojčanov. Članom kolektiva je podal nekaj informacij o nadaljnji perspektivni stanovanjski politiki našega podjetja.

Člani kolektiva pozorno spremljajo govornikove besede

Sklepi IO sindikata

1. Izvršni odbor je obravnaval gradivo za javno razpravo o samoupravnem sporazumu in odlokih s področja stanovanjskega gospodarstva, ki so ga pripravile skupščine občin in mesta Ljubljane.

Na osnovi širše razprave je izvršni odbor osnutek v celoti sprejel kot pozitiven korak pri reševanju stanovanjske politike s pripombo, da je pred končno odločitvijo potrebno posredovati konkretne izračune kolektivov.

Izvršni odbor predlaga, da člani sindikata Litostroj na zborih volilcev osnutek sporazuma o samoupravnem sporazumu in odlokih s področja stanovanjskega gospodarstva sprejmejo ter s tem postanemo člani podpisniki sporazuma.

2. Izvršni odbor je obravnaval tudi perspektivno reševanje s področja stanovanjske problematike v Litostroju do konca leta 1975 na osnovi predlaganega sporazuma in s tem ustvarjenih sredstev v Litostroju.

Izvršni odbor naroča merodajnim službam v podjetju, da do zbora delovnih ljudi, ki bo v soboto, 11. 11. 1972, ob 13. uri, pripravijo v pisni obliki razumljivo razlago perspektivnega reševanja stanovanjske problematike do leta 1975 v Litostroju.

3. Izvršni odbor je v celoti podprl predlog o združitvi kmečkega in delavskega zavarovanja in predlaga celotnemu kolektivu, da na referendumu dne 20. 11. 1972 da podporo akciji združitve.

Hkrati izvršni odbor nalaga svojim vodstvom v osnovnih organizacijah sindikata, da se lotijo kot nosilci akcije za združitve v čim boljše organizacije za izvedbo referenduma v Litostroju.

4. Pri širši obravnavi pisma predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ je izvršni odbor ugotovil, da je dosedanja povečana aktivnost sindikata v Litostroju in obravnava tez, ki jih je obravnaval izvršni odbor v celoti v skladu s politiko ZK in pismom pred-

sednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ.

Izvršni odbor je v celoti podprl akcijo in angažiranost članov ZK Litostroja ter sprejel sklepe TK ZK Litostroja tudi kot svojo obvezo in zadolžitev, ter s tem dopolnjuje svoj program dela vodstev osnovnih organizacij sindikata in izvršnega odbora.

5. Izvršni odbor je odobril nakup televizijskega sprejemnika za počitniški dom na Soriški planini iz sredstev sindikata kot je predlagala ZSE.

6. Izvršni odbor je odobril komisiji za rekreacijo dodatna sredstva za nabavo smučarske opreme za učence naše poklicne šole, ki prično z letošnjo zimsko sezono na Soriški planini s solo v naravi.

7. Izvršni odbor je sprejel poročilo članov komisije, ki je podpisala pogodbo med kolektivom ZVVZ Milevsko in TZ Litostroj o medsebojnem sodelovanju izmenjave na področju počitniško-rekreacijske dejavnosti za leto 1973.

Več veljave naši montaži

Odmaknjen je čas, ko Litostroj ni imel na razpolago za zunanja montažna dela svojih monterjev. Pobude za ustanovitev lastne montažne skupine so prišle zlasti iz projektive in konstrukcije. Naši inženirji in tehniko so se srečali s podobnimi tovarnami v Evropi in tam spoznali pomen terenskih montaž, zlasti turbin pa tudi žerjavov, črpalk in druge opreme. Individualni značaj proizvodnje je proizvajalcem narekoval organizacijo lastnih montažnih ekip, ki so spremljale objekt od poskusne montaže do postavitve na terenu.

Prvim naročilom turbin so se pridružila naročila vseh vrst žerjavov, črpalk raznih tipov in drugih velikosti za domači in tuji trg. Montažo naših izdelkov so izvajali na terenu drugi. Tako sodelovanje je povzročilo iste nevesočnosti posebno takrat, ko zaradi specifičnosti individualnih izdelkov ni bilo mogoče s projektom predvideti vseh podrobnosti. Poglejmo npr. montažo hidrocentrale in hitro bomo ugotovili, da so si centrale med seboj podobne, seveda le navidezno. Razlikujemo jih po vrsti turbin, toda že turbine enakega tipa se močno razlikujejo med seboj po načinu montaže. Ta razlika obstaja že med poskusno montažo doma in tisto na terenu. Podobno velja tudi za vse druge izdelke. Koncept montaže na terenu pa tudi doma se večkrat menja zaradi kasnitve dobave ali prilagajanja novi tehnologiji, ki jo zahteva strojni park in zahteve na terenu. Se bi lahko naštevali težave, ki se združijo v montaži naših objektov, zaradi česar smo organizirali

svoje montažne ekipe. Naša zunanja montaža s takimi ekipami izvaja vsa terenska dela, kar seveda upošteva komercialisti že pri sklepanju pogodb. O uspešnosti naših montaž na terenu pričajo pohvale od vseh. Naše ekipe so priznane kot najbolj delavne, požrtvovalne in strokovne.

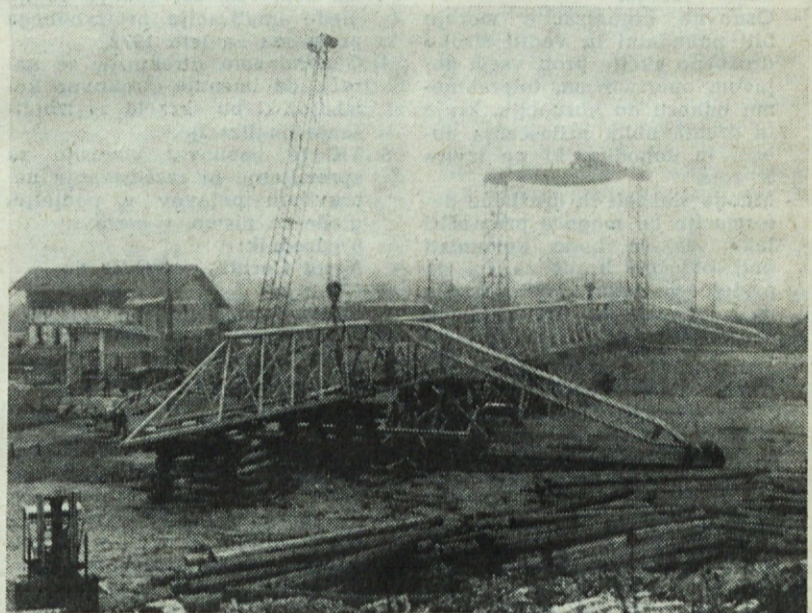
Zal nas počasi zapuščajo izkušeni montažni nadzorniki, ki gredo kar po vrsti v zaslužni pokoj. Marsikateri »star maček«, če se tako izrazimo, je gotovo naveličan dolgoletnih terenov. Zato mora naša skrb v bodočnosti veljati predvsem mladim, novim učencem. Mladi monterji bodo morali prevzeti naloge izkušenih monterjev. Življenje monterjev na terenu se odvija v povsem drugačnih življenjskih pogojih kot doma. Z osebnimi dohodki za terensko delo skušamo nadomestiti tisto, za kar so sicer prikrajšani. Ob tem velja pohvaliti odpravljene razlike v prejemkih terenskih dodatkov glede na funkcijo, ki jo nekdo na terenu opravlja. Mnoga podjetja

še vedno delijo prejemke na terenu z velikimi razlikami. Razlike so le od gradbišča do gradbišča, v odvisnosti od »teže« objekta oz. terena.

Montaža se srečuje tudi z vrsto problemov, ki so povsem tehničnega značaja, med katere štejejo predvsem razni montažni pripomočki, orodje, skladišča za orodje, vozni park pa tudi remont in servisiranje. Odslej bo mogoče uspešneje nuditi »prvo pomoč« v času garancije in izvajati redna popravila na željo kupcev. Ob širjenju našega proizvodnega programa in obsega proizvodnje je bila servisna služba že tako obremenjena, da nismo mogli vedno ustreči niti naročnikom tistih izdelkov, katerim naša garancija še ni potekla. Na novo ustanovljenemu servisu pa tudi montaži v celoti bo potrebno posvečati precej pozornosti.

Pred nami je cela vrsta montaž na vseh področjih Jugoslavije in izven naših meja. Večina zunanjih montaž, ki so pred nami, bo potekala v angleško govorečih državah. Zato priporočamo vsem monterjem, ki se nameravajo prijaviti na razpise, da se vključijo v angleške tečaje. Znanje jezika pomaga pri uspešnem opravljanju dela.

Sedaj imamo v proizvodnji vrsto Francoskih turbin za Camburu v Keniji, Kidatu v Tanzaniji, Cabra Coral v Argentini in Ramu v Novi Gvineji. V nekaterih centralah bomo montirali tudi naše žerjave. Ra-

Montaža našega žerjava

zen centrale v Argentini, kjer imamo predvideno samo nadzorno službo, bomo montirali vse sami. Trenutno so naši nadzorniki v Pakistanu, kjer se je že začela montaža velikih žerjavov, sličnih tistim montiranim v Djerdapu. Obsežno montažo črpalk v Egiptu opravljamo uspešno že dalj časa. V domovini so naloge še večje, številnejše, vendar lažje zaradi relativne bližine tovarne, od koder lahko hitro pošljemo tehnično pomoč ali delavce.

Med montažami v tujini in doma so velike razlike. Izvajanje del v Afriki je združeno z neprimerno težjimi življenjskimi pogoji. Ogroženo je zdravje naših delavcev, saj včasih groze nam skoraj nepozna-

ne bolezni. Strokovnost ekipe mora biti na dovolj visokem nivoju, saj je pomoč iz tovarne omejena zaradi velikih stroškov, raznih carinskih pogojev, časovnih omejitev itd.

Dela nam ne bo zmanjkalo. V bodoče bomo morali več truda vložiti v pripravo gradbišč, tako da bo omogočeno kar najboljšo odvijanje del od dobrem počutju montažne osebe. Z uvedbo tehnologije zunanje montaže moramo priti na tak nivo, da bomo kos vsem zahtevam in nalogam. Ob tem se obračamo za pomoč na vse tiste, ki so podpirali zunanjo montažo vse od njenega nastanka dalje.

inž. Silvan Štokelj

Milan
Zornik - Mile

ŽIVA URA ZGODOVINE

(Nadaljevanje)

Ná straži

Točno opolnoči me je zbudil komandir straže: »Mile, zbudi se! Na stražo!« Ker sem hotel spati še naprej, me je pričel tresti in pri tem tiho robantil. Končno ga je minilo potrpljenje in iz blazine, na kateri sem spal, mi je spustil zrak. To je zaleglo. Skobacal sem se pokonci, potem pa skoraj podrl šotor, ko sem iskal brzostrelko. K sreči sem spal oblečen in obut, zato se mi ni bilo treba ubadati še z oblečenjem in obuvanjem. Vrgel sem brzostrelko na rame ter šel s komandirjem na stražarsko mesto. »Tu imaš čutarico z vinjakom. Če te bo zeblo, pij, a glej da se ne napiješ!« Prižgal mi je še cigareto, dal nekaj kratkih navodil, povedal geslo in šel spat. Čez eno uro sem dobil obisk. Prišel je drugi stražar, s katerim sva malo poklepotala in tako preganjala dolg čas.

Poznavalci vojaških razmer se bodo najbrž zgražali nad takim stražarjenjem, a komandant brigade Robi nas ni hotel preveč obremenjevati s kasarniškim drilom. Iz dolgočasnega stražarjenja je naredil prijetno dolžnost, brigadirji pa so se na stražo prostovoljno množično prijavljali. No, drugo jutro pa je tabor le dišal po vojašnici: budnica, telovadba, umivanje, zajtrk, pospravljanje šotorov, čiščenje uniform, pomoč v kuhinji itd.

V tej dvorani...

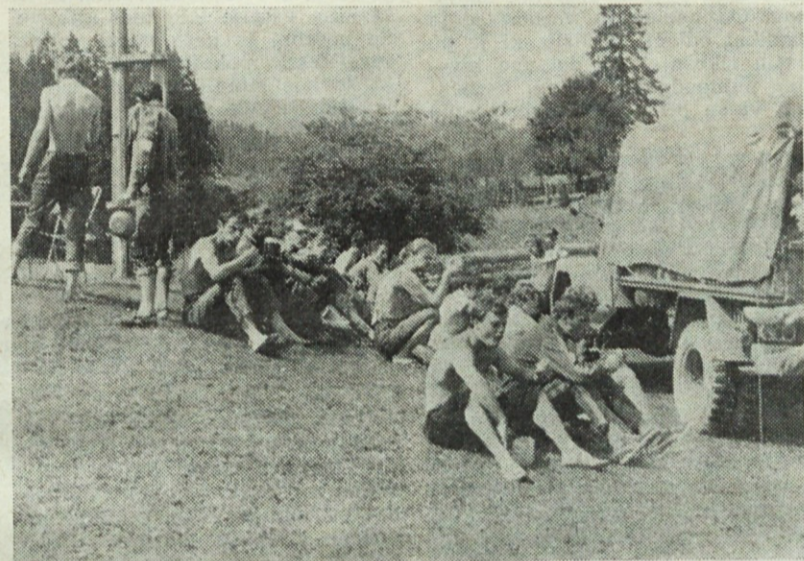
Po kosilu smo se zbrali, se razvrstili po četah in odšli v mesto. Pod poveljstvom komandanta Robija smo vstopili v dvorano, kjer je bilo pred 29. leti II. zasedanje AVNOJ. Tovariš Janko je spregovoril: »V tej dvorani so se torej zbrali poslanci vseh narodov Jugoslavije in položili temelje željam, hotenjem in borbi za novo, svobodno in socialistično republiko Jugoslavijo...« Tovariš Janko je dolgo govoril. Njegov opis dogodkov je bil tako živ in občuten, da smo se vsi preselili za 29 let nazaj. Nato smo si skupaj ogledali še slapove in mesto. Na spominski plošči na hiši nad mestom sem prebral: »Tu je od leta 1943 do 1944 delovala telegrafska agencija nove Jugoslavije — TANJUG.«

Ponedeljek 24. julija — pohod se je začel

Iz Jajca smo se z avtobusi odpeljali prek Mrkonjić grada do Ključa, spotoma pa smo občudovali gradnjo lepe nove AVNOJ — avtoceste. V Ključu smo z vodičem v hudi pripeki spešili na grad nad mestom. Graščaki, ki so zidali gradove na tako težko dostopnih mestih, so bili do današnjih turistov kaj neuvidevni. Mera pa je bila polna, ko nam je vodič razlagal, da hodijo sem gor domačini iz Ključa »voditi ljubav, jer je ovo divno mesto za to.« »Mene ne bo nobeno dekle privleklo sem gor,« je pripomnil Kiksi in večina se je strinjala z njegovimi besedami. Naš vodič, njegov zgodovine, je na dolgo in široko razlagal zgodovino prav vsakega kamna ter vmes povedal nekaj tako lovskih, da smo se mu že nejeverno nasmihali. Moram pa reči, da nam na vsej poti nikjer niso tako temeljito razložili znamenitosti, kot prav tu.

Po vrnitvi v mesto smo slišali: »Kolona, pohod — etapa Ključ — Sanica približno 25 km.« Hoja po grapi in čez razdrapano planoto je potrdila naše predstave o partizanskem pohodu. Stisnili smo zobe zaradi prvih žuljev, kleli težke nahrbtnike in lovili sapo.

Po petnajstih kilometrih je Robi ukazal prvi počitek. Uh, kako se je prilegel. Nekatere je že skrbelo, da ne bodo vzdržali, saj smo hodili v hudi vročini zelo hitro. Na vprašanje, koliko km je še, je komandant odgovoril: »Cigareta in ohoho!« To je ponavljal ves čas na pohodu, le da je bil tisti ohoho dolg enkrat pet, drugič pa petdeset kilometrov. Ko se je brigada približala Sanici, majhnemu bosanskemu mestecu, so nam na naproti prihitela dekleta s cvetjem. Hrbi brigadirjev so se vzravnali, korak

Po pohodu nam je pasulj dobro teknil

je postal prožnejši in oglasila se je pesem »Hej brigade«.

Prikorakali smo v tabor, kjer nas je čakalo še postavljanje šotorov, napihovanje blazin za spanje in nato povelje: »Večerja, vzemite menažke in v vrsti h kotlu.« Že kmalu po večerji se je pred ordinacijo nabrala dolga vrsta ožuljenih pohodnikov.

25. julij — Sanica — črn dan za brigado.

Zame se je dan lepo začel, saj sem spoznal čedno brigadirko, a za brigado je bil to črn dan, za

kar so bili krivi nogometaši iz naše športne čete. Brigadir Pero je takole opisal katastrofo: »25. julija je bila ob 16. uri na centralnem stadionu v Sanici prijateljska mednarodna tekma med ekipama Sanice in SMB AVNOJ brigado. Tereen je bil suh, razen na tistem mestu, ki ga uporabljajo v agrarne namene. Tod se pasejo krave, igralci pa so imeli probleme z ravnotežjem, če so stopili na »revčka«. Vreme je bilo lepo, toda po prvem dobljenem голу si je tehnični vodja ekipe AVNOJ zaželel močno ploho s točo, da bi prekinili tekmo s častnim rezultatom. Žal se želja tehničnega referenta ni uresničila. Po rezultatu 3:0 za domačine pa mu je vse odpovedalo. Ekipi je dal navodila v cirilici in kmalu je bil rezultat 4:3. Brigadni nogometni strokovnjaki ugotavlja-

Po poti oživljanja zgodovine

družbeno politični delavec. Naslednji dan je bila budnica že ob štirih zjutraj. Pospravili smo tabor, zajtrkovali in se podali na 60 km dolgi marš od Sanice prek Grmeča do Lušče Palanke. No, tu je še šlo, ampak po ravnem polju, ki mu pravijo Bojišče, se je vlekle in vlekle. Bilo je tako, kot če bi šel iz Litije v Kranj peš, in sicer kar naravnost čez polja in travnike.

V neki vasi je brigadni komisar pojasnjeval domačinom namen na-

še poti. »Pa greste vi prostovoljno?« so ga spraševali, ker jim ni šlo v glavo naše pešačenje. »Seveda, 120 nas je.« Zmajali so z glavami »Le kje je ta človek našel 120 budal, ki hodijo po Bosni peš.«

Zvečer smo končno le pripešali v Lušči Palanko, kjer smo pri jag-njetini, pečeni na ražnju, pozabili na vse napore.

(Se nadaljuje)

Ustanovna seja konference aktiva ZMS TOZD

Dne 19. 10. 1972 smo mladinci aktiva OZD-Litostroj ustanovili mladinski aktiv v TO-FI.

Tako velik pomen smo dali ustanovitvi tega aktiva zato, ker je to nova organizacijska oblika pri delovanju ZM in ker smo prav mi mladinci Litostroja prvi začeli s to novo organizacijsko obliko.

Na ustanovno sejo smo povabili vse predstavnike TO-FI ter družbeno-politične delavce te TO.

Že na samem začetku je sekretar aktiva OZD-TZ Litostroj s svojo razpravo pojasnil vlogo in pomen ustanavljanja aktivov po TO ter naloge mladincev z naslednjimi besedami: »Mi mladinci Litostroja oziroma mladinci TO-FI se danes nismo zbrali zato, da bi si ustvarili reklamo in da bi se skrivali za parolo o ustanavljanju aktivov po TO. Naša naloga tudi ni, da bi s tem poudarili, kako masovni smo lahko, temveč naj bi bilo poglobljeno to, da že enkrat organiziramo in da nastopimo množično. Le s takim načinom, z množičnim nastopom, bomo lahko dosegli svoje cilje in priborili sebi mesto, ki nam pripada v naši družbi oziroma delovni organizaciji. V naši tovarni dela danes okrog 1000 mladincev, in od tega 292 v TO-FI.

Prav žalostno je, ko ugotovljamo, koliko mladincev od teh 1000 je aktivnih in koliko njih se sploh ne zanima za to, kar se dogaja okrog njih.

Zdi se mi, da današnjemu mlademu človeku ne bi smelo biti vseeno, kako živi, kje živi in kdo so ti, ki upravljajo v njegovem delovnem okolju. Ne zavedamo se tega, da smo prav mi tisti, ki bi morali skupaj z ZK in sindikatом preiti v boj proti nastajanju razredov in preprečevanju bogatenja. Danes delovni razred potrebuje takšno avantgardo, ki bi s svojo idejno-politično vlogo in novimi idejami postala idejno-politična sila.

Tudi do sedaj je to bila poglobljena naloga vseh družbeno-političnih organizacij, vendar te naloge niso izpolnjevale.

Zato naj bi bila poglobljena naloga nas mladih, da bomo še naprej kritični do ZK, ki je prišla v idejno krizo.

Tudi v pismu tov. Tita je poudarjeno, da doseženi rezultati ne bodo ogroženi, če bo ZK dovolj močna, to pa bo postala takrat, ko bo razčistila svoje vrste. Pri tem bomo morali tudi mi, člani ZM, pa tudi člani ZK veliko narediti.

Poudaril bi, da mladinska organizacija ne sme biti še naprej sindikat mladih, temveč naj bo organizacija mladih v razvoju. Naša naloga je in bo tudi v bodoče, da organiziramo vse mlade ljudi na podlagi političnega programa, jih vključimo v družbene odnose, saj edino tako izpolnjujemo naloge, ki nam jih je zadala ZM oziroma ZK.«

Po izvolitvi predsedstva in predsednika aktiva je spregovoril direktor TO-FI ing. V. Noliml in poudaril, da prav zaradi tega, ker mladi predstavljajo tretjino delovne sile v TO-FI, morajo prispevati k delovnim uspehom v TO-FI, in sicer kot dobri delavci pa tudi kot avantgarda današnjega družbeno-političnega gibanja.

Mladinci na konferenci

Da bodo bolj zdravi

Tudi letos je komisija za socialna vprašanja pri sindikatu ob sprejemanju programa dela za leto 1972 predvidela določen del sredstev za preventivna okrevanja. Komisijo pri tem odločanju vodi spoznanje, da so delovni pogoji v našem podjetju težki in da so zaposleni delavci še posebej potrebni počitka. In to res počitka in ne počitka, ko se med rednim dopustom delavec peha za dodatni zaslužek. In da dopust doseže svoj pravi namen nemalokrat veliko pripomore prav dodelitev preventivnega okrevanja, ki je običajno tudi marsikomu edini dopust in počitek v vsem letu.

Ko pregledujemo podatke o udeležencih preventivnega okrevanja, ugotovimo razveseljivo dejstvo, da je vedno večjemu številu delavcev omogočen tak dopust.

v letu	štev. okrevancev
1969	60
1970	88
1971	120
1972	187

K sredstvom za preventivna okrevanja prispeva svoj delež tudi Mestni sindikalni svet, ki je prav v tem letu prispeval 26.000,00 din, s čimer je bilo omogočeno okrevanje kar 187 delavcem. Tudi izbor krajev za preventivno okrevanje je pestrejši kot pred leti

jo, da bi naši lahko zmagali, če trener ne bi bil preveč obremenjen z drugimi dejavnostmi, kot so npr. prekupčevanje in vodenje brigadnega bifeja.« Tako je komentiral Pero. V Ličkem Petrovem selu je bilo pa še huje, povozili so nas kar 8:0.

26. julij — 120 budal

Popoldne drugega dne smo se člani ZK zbrali na partijski sestank. Ustanovili smo aktiv ZK, ki je štel 36 komunistov, za sekretarja pa smo izvolili Franca Gazvodo, ki je trenutno razvodnik v JLA, v civilu pa je znan mladinski

in je bilo v letošnjem letu poleg Sorice in Fiese še nekaj prostih ležišč tudi na Rabu, Moščeniški Dragi in Podgori.

Novost pri prijavah za preventivno okrevanje v letošnjem letu je bila organizacija zbiranja in način prijav. V letošnjem letu se je lahko vsak član kolektiva, če je menil, da je potreben preventivnega okrevanja, prijavil za okrevanje. Prijave so potem pregledali zdravnik, socialni delavec in komisija za socialna vprašanja ter podali svoje mnenje glede upravičenosti do preventivnega okrevanja in kraja, ki bi prijavitelcu glede na njegovo zdravstveno stanje najbolj ustrežal. Morda nov način prijav ni v popolnosti uspel v letošnjem letu, prepričana pa sem, da bomo dobljene izkušnje v prihodnjem letu koristno uporabili.

To je le nekaj nalog, ki jih je komisija opravila in ki zaslužijo posebno pozornost. Naloge komisije so številne in zahtevne, vendar o vseh tokrat ne bi pisala. Poudarim naj le to, da se komisija zaveda, je še veliko nalog, ki bi jih morali opraviti, toda žal je za neizvršitev le-teh več vzrokov, glavni vzrok pa je verjetno premajhna vsesplošna angažiranost in zainteresiranost posameznikov v kolektivu za reševanje stisk sočloveka.

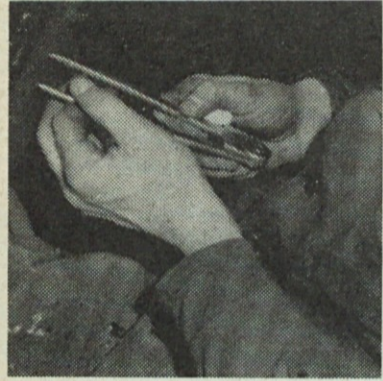
K. M.

Značilnosti osnutka republiškega zakona in statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja

Na osnovi ustavnih sprememb so republike nosilci sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zato morajo v skladu z določbami 38. člena zveze ustave sprejeti zakon o sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, prav tako pa morajo skupnosti preiti na izdelavo svojih statuta. V naši republici se območje skupnosti pokriva z območjem republike.

V zvezi s pripravami na novi sistem pokojninskega zavarovanja so bila povezana velika pričakova-

nja, zato je za marsikoga osnutek zakona in statuta izvoz naročanja. Na prvi pogled kaže, da je s predlaganim zakonom oz. statutom obseg pravic, ki jih imajo zavarovanci iz naslova tega zavarovanja, manjši. Pri tem imamo v mislih predvsem določbe glede beneficirane delovne dobe. Kljub določenim omejitvam glede posameznih pravic pa pomeni predlagani zakon napredek v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Z novim zakonom je v prvi vrsti močno razširjen krog zavarovancev, v sistemu so zajeti tako imenovani kmečki zavarovanci, dalje otroci, ki se šolajo v posebnih šolah, za nekatere primere so zavarovane osebe pri različnih javnih akcijah, športniki pri javnih nastopih in podobno. V krog zavarovancev so vključeni tudi delavci, ki jim je delovno razmerje prenehalo iz tehnoloških ali ekonomskih razlogov, nekatere pravice so priznane civilnim žrtvam vojne itd. itd.

Največje spremembe glede na obstoječo zakonodajo zaznamujemo pri določbah, ki se nanašajo na odmero starostne pokojnine, o načinu izračunavanja pokojninske osnove, določbe o uživanju pokojnine v primeru ponovne zaposlitve, določbe glede beneficiranja zavarovalne dobe, financiranja zavarovanja itd.

Osnutek zakona kakor tudi osnutek statuta sta bila dana v javno

obravnavo, ki se je končala v začetku oktobra. V zvezi z javno obravnavo je bilo organiziranih več posvetov in sestankov, preko sredstev javnega obveščanja pa je bila javnost sproti seznanjena o vseh pripombah. Glavni nosilci javne razprave so bili sindikati in SZDL.

Na plenumu republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva, ki je bil 3. oktobra, so obravnavali osnutek zakona in statuta skupnosti pokojninskega zavarovanja. S tem so sindikati aktivno posegli v javno razpravo. Stališča, ki so se v poglobljeni diskusiji oblikovala, pa bo pripravila posebna komisija. Razprava je zajela predvsem že omenjena vprašanja o pokojninski osnovi, beneficiranju zavarovalne dobe itd. Pri tem so se sindikati zavzeli za tako politiko sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki bi omogočala najširšemu krogu zavarovancev v okviru svojih skupnosti vplivati na odločanje o posameznih pravicah.

V okviru razprave sindikatov je v javno obravnavo osnutka zakona in statuta posegel tudi naš sindikat. Plenum republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva SRS je posredoval svoje pripombe na osnutek zakona in statuta, katere je oblikoval na razširjeni seji Izvršnega odbora sindikata.

Glede beneficiranja zavarovalne dobe se je naš sindikat zavzel, da bi se zavarovalna doba na delovnih mestih, ki so posebno težka in za zdravje škodljiva, beneficirala v istem obsegu, ki ga predvideva sedaj veljavna zakonodaja. Obseg beneficiranja naj zavisi od teže delovnega mesta.

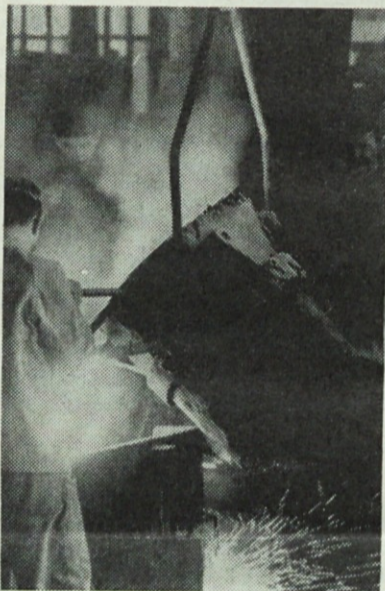
V zvezi z določbami o izračunu pokojninske osnove je bilo mnenje sindikata, naj bi se pri izračunu pokojninske osnove upošteval le dejanski dohodek zavarovanca, pač pa bi upoštevali pri odmeri določene korektive, s katerimi bi se zmanjšala razlika med pokojninami.

Upokojencem, ki po uveljavljeni pokojnini ponovno vstopijo v delovno razmerje, naj se pokojnina izplačuje v razmerju z dohodkom iz ponovne zaposlitve, oziroma se jim ne izplačuje, če njihov dohodek skupaj s pokojnino presega višino povprečnega osebnega dohodka v republikah, povečanega za petdeset odstotkov.

Sindikat se ni strinjal s predlogom zakona o odmeri višine prispevka za minulo delo, po katerem naj bi se višina prispevka določila na osnovi vrednosti osnovnih sredstev ter povprečne vrednosti obratnih sredstev. Tak kriterij bi

lahko povzročil nesorazmerja med podjetji z visoko vrednostjo osnovnih sredstev in nizkim dohodkom in podjetji z nizko vrednostjo osnovnih sredstev z visoko akumulativnostjo.

Dalje je sindikat v svojih pripombah obravnaval nekatere določbe, ki se tičejo varstva delovnih invalidov. Pri tem se je zavzel za to, da bi preko določb zakona tej kategoriji zavarovancev zagotovili kar največjo socialno varnost kljub zmanjšani delovni zmoglosti. Ker se osnutek novega zakona ter statut bistveno ne razlikujeta od obstoječih predpisov s tega področja, se je sindikat v svojih pripombah omejil predvsem na določbe, ki zadevajo način odmerjanja nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu, saj od njih v veliki meri zavisi materialni položaj delovnih invalidov. Od nakazanih variant se je sindikat odločil za tisto, ki je po naših izkušnjah za delovne invalide najugodnejša. Po tej varianti naj bi se pri odmeri nadomestila

v večji meri upošteval dohodek skupine delavcev, ki delajo na delovnem mestu, na katerem je delal delovni invalid pred nastankom invalidnosti.

Pripombe na osnutek zakona in statuta skupnosti zavarovancev pokojninskega in invalidskega zavarovanja so bile dostavljene tudi socialistični zvezi delovnega ljudstva SRS. Naš sindikat je izrazil željo, da bi nam sporočili, katere od omenjenih pripomb bodo pri izdelavi zakona upoštevale in katere ne — z ustrezno obrazložitvijo.

Hilda Colja

Še vedno so naši

Veselo in razigrano smo proslavili petindvajseti rojstni dan našega podjetja. Obudili smo marsikateri grenki spomin na prehojeni poti in še več veselih in prijetnih. Svoj praznik smo praznovali zaposleni Litostrojčani tako, kot se to ob takem prazniku spodobi.

Kljub veselju in prijetnemu počutju pa nismo pozabili vseh naših sodelavcev, ki so bili v bolniškem staležu. Razen že tradicionalnih obiskov bolnikov ob novem letu smo tokrat obiskali kar enainštirideset bolnikov, ki so bili v bolniškem staležu več kot štiri mesece. Z našim obiskom smo jim skušali vsaj malo popestriti njihov bolniški dan.

Po dolgih letih molka smo se spomnili tudi naših upokojenih tovarišev in tudi tistih, ki so se pri delu smrtno ponesrečili. Želeli smo si, da bi bili vsi ti med nami in da bi naše veselje bilo tudi njihovo. Še posebej je naša misel veljala invalidsko upokojenim tovarišem, ki so nas morali zapustiti zaradi invalidnosti, ki je bila posledica nesreče pri delu na delovnem mestu.

Odločili smo se, da ob takem jubileju lahko za svoje tovariše, ki so nas morali zapustiti zaradi

nesreče pri delu ali poklicnega obolenja, storimo vsaj to, da jih obiščemo in skromno obdarimo. Menili smo, da jim bo naš obisk pomenil tudi ponoven tesen stik s podjetjem.

Ob obisku smo ugotovili, da se nismo motili. Vsi po vrsti so bili veseli našega obiska in ob njem prijetno presenečeni. Prepričali smo se, da še vedno mislijo na tovarno in da jih zanima vse, kar se v njej dogaja. Mislim, da nam snovi za razgovor sploh ne bi zmanjkalo, toda kaj, ko smo povsod morali pohiteti, saj se je naša pot vila od Ljubljane prek Dolenjske na Štajersko. Ob obisku pa smo s tesnobo ugotovili, da je marsikdo že mislil, da smo nanj popolnoma pozabili. Toda znova jim lahko zatrdimo, da to ni res, da se nanje velikokrat spomnimo, toda tako hiter tek življenja in vsakodnevne obveznosti nam nemalokrat ne dovoljujejo, da bi svoje načrte tudi uresničili.

Ko smo ob obisku videli, kako prijetno smo jih presenetili, smo si le želeli, da ta obisk ne bi bil enkrat ob petindvajsetletnici, ampak naj bi prešel v stalno obliko in bi si vsaj enkrat v letu vzeli čas, da obiščemo tudi te naše tovariše.

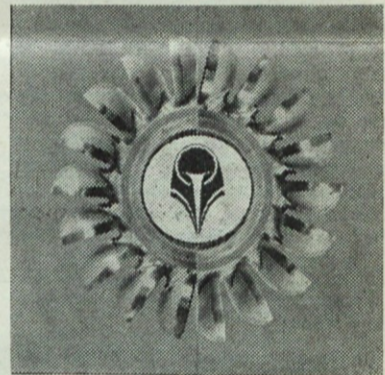
Najprej tehnično varstvo

Dandanašnji se vedno pogosteje srečujemo z vprašanjem, kam nas vodi tehnični razvoj, saj se ljudje vedno bolj dušimo v odpadkih produktov lastnega dela. Onesnaženje našega življenjskega prostora je doseglo tisto mejo, ko moramo pričeti razmišljati o tem, kako ustvariti sebi in svojim naslednikom pogoje za zdravo življenje, če nečemo, da se uresniči prerokba o človeku z respiratorjem za prah ali s plinsko masko na obrazu.

Res sta plinska maska in respirator za prah grozeča vizija prihodnosti, toda pri svojem delu ju čisto uporabljamo. Predpisi o maksimalnih dovoljenih koncentracijah plinov in prahu so sorazmerno strogi, vendar je pri sedanjem stanju v naši industriji še veliko delovnih mest, kjer je brez zaščitnih sredstev za dihala nemogoče delati.

Moderna tehnika je že tako napredovala, da lahko reši mnogo proizvodnih problemov. Tu pa se pojavi problem, kje dobiti sredstva za tehnično zaščito, ki so navadno zelo draga. Res je, da nam denarja večkrat primanjkuje, žal pa tudi večkrat pomislimo: »Kar

je bilo dobro do sedaj, je dobro tudi za naprej.« Da bo predpisom zadovoljeno, navadno uberemo tisto pot, ki je trenutno najbolj poceni — delavec dobi masko in respirator. Ob tem pozabljamo, da je edino pravilno: najprej tehnična

zaščita in le tam, kjer ta ni možna, uporabljajo osebna varovalna sredstva.

T. F.

Lepljenje kovin

Sodobna tehnika spajanja dveh enakih ali različnih kovin pozna poleg kovičenja, varjenja in spajkanja, še lepljenje. Ta sodoben postopek je v zahodnem svetu silno razširjen in tehnološko zelo uporaben povsod tam, kjer gre za prihranek časa, za poenostavitev in ceneost izvedbe ter včasih tudi za estetski izgled. Z lepljenjem kovin so pričeli v času največje tehnološke nuje t. j. v drugi svetovni vojni in se je takoj po njej, z večjimi ali manjšimi izboljšavami samega postopka izdelave lepilnih slojev, močno uveljavilo v USA, v zahodnih državah Evrope, kakor tudi v SSSR. Z izboljšanjem lepilnih materialov ob sodelovanju kemijske industrije, je od leta 1956 do danes prišlo do nešteto poenostavljenih postopkov lepljenja v strojni industriji, ladje-delništvu, letalstvu in v novejšem času tudi v raketni ter v precejšnji meri pri medplanetarni — satelitski tehniki.

Iz prej navedenih razlogov je prav, da si lepljenje kovin ogledamo malo natančneje in se seznanimo z novjšimi postopki lepljenja. Predvsem je važno, kaj lepimo, kje lepimo in s čim lepimo. Na vsa tri vprašanja lahko dobimo ustrezen odgovor, če vemo, da mora biti za lepljenje urejen in opremljen poseben prostor, ki naj bo primerno ogret na normalno sobno temperaturo — od 20°C do 25°C. Če vemo, kakšen material bomo lepili, se lahko tudi hitro odločimo, katero vrsto lepila bomo uporabili glede na trdnost lepilnega spoja ter njegove dinamične oziroma statične obremenitve. Temu primerno se mora prilagoditi tudi ves tehnološki

postopek priprave lepilnega spoja. V zvezi s tem je treba lepilni spoj primerno pripraviti. Normalno so lepilni spoji prekrite izvedbe in manj pogosto tope z uporabo sočelnega spoja. Pri izrednih vplivih sil, vplivu tekočin, plinov itd., večkrat uporabimo tudi dvojno prekrite lepilni spoj, ki ga srečujemo v praksi zelo pogostokrat v raznih inačicah. Čeprav je tak spoj razmeroma drag, ga često uporabljamo pri tankostenskih ali prekatnih stenah, pri izdelavi raznih manjših zgradb iz profilnega jekla ali aluminija, ohišij, reklamnih napisov, prekritij in podobno. Obstaja še cela vrsta drugih vrst specialnih lepilnih spojev, katere nazorno kažejo slike št. 6, 6a in

6b, ki se uporabljajo za čisto določene namene v strojogradnji in gradbeništvu predvsem tam, kjer gre za lepljenje dveh različnih kovin ali kombinacije kovine in nekovine, pri čemer je treba še posebej upoštevati tudi različne obre-

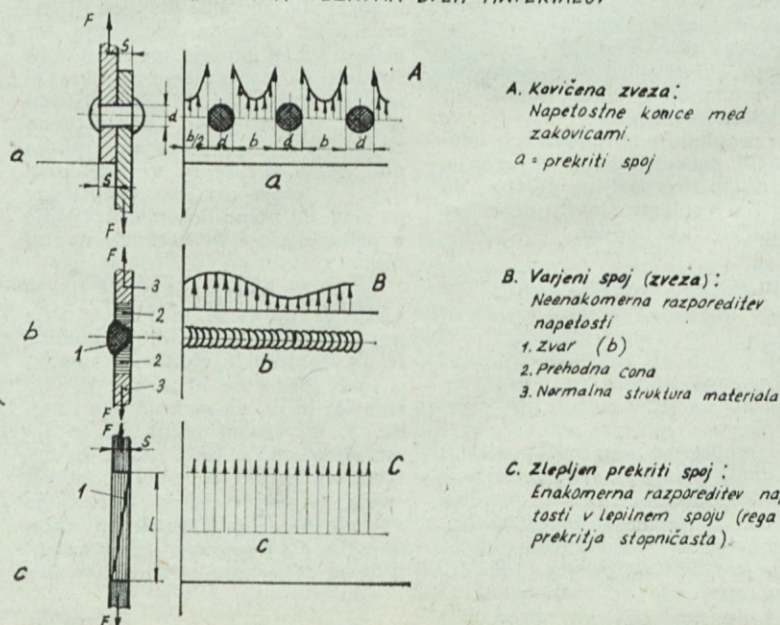
menitve obeh lepjenih elementov. Torej sta oblika in način izvedbe lepilnega sloja odvisna prav od vpliva delujočih sil na spoj, ki ga je treba prav iz navedenega razloga skrbno pripraviti. Tudi razporeditev napetosti v enem ali drugem

spoju je dokaj različna, kar nazorno prikazuje sl. 1. Glede razporeditve notranjih napetosti je lepilni spoj najidealnejši, saj ima povsem enakomerno razporeditev notranjih napetosti, kar še posebej velja za poševno prekrite lepilne spoje. Zato se prav taki poševni prekrite spoji zelo pogosto uporabljajo pri izdelkih, ki so izpostavljeni bolj tlačni kot natezni sili in kjer je vprašanje tesnjenja zlepljenega spoja, sl. 1 in 1a. Za večje pritiske in kombinirano trdnost n. pr. nateg in tlak, se uporabljajo spoji, ki so prikazani na sliki 1b, posebno pri cevni izvedbah. Ta vrsta spojev je tudi močno tesnilna, kar predvsem zavisi od priprave spoja in zračnosti tuljk na sliki — 1e in 1b spodaj. Zračnost pri takih cevni lepilnih zvezah je razmeroma majhna in je lahko od 0,01 do 1,5 mm.

Lepilni spoj moramo vedno skrbno pripraviti glede na to, čemu bo služil. Površino lepilnega spoja je treba primerno ohrapaviti t. j. ne sme biti povsem gladka. Hrapavost površine lepilnega spoja dosežemo z brusilnim strojem vedno pravokotno na smer delujoče sile v spoju ali vsaj pod kotom 45°. Hrapavost dosežemo z zadostni meri s smirkovim srednje grobim papirjem v mejah od 5 do 10 mikronov.

(nadaljevanje)

PRIMERJAVA RAZPOREDITVE NAPETOSTI PRI RAZLIČNIH VEZAVAH DVEH MATERIALOV

A. Kovičena zveza:
Napetostne konice med zakovicami.
a = prekrite spoj

B. Varjeni spoj (zveza):
Neenakomerna razporeditev napetosti
1. Zvar (b)
2. Prehodna cona
3. Normalna struktura materiala

C. Zlepljen prekrite spoj:
Enakomerna razporeditev napetosti v lepilnem spoju (regaj prekritja stopničasta).

Janez
Prijatelj

2000 km NA VZHOD

Na najlepšem trgu v Leningradu, na Dvornem trgu, kraljuje Zimska palača, ki so jo zgradili leta 1764 po načrtih Bartolomea Rastrellija. Imela je 1050 sob, 117 stropnišč, 1886 vrat in 1945 oken. Za palačo je skrbelo 1.100 služabnikov. Njena fasada je dolga 800 metrov, leta 1837 pa jo je požar skorajda uničil. Takrat so se izkazali ruski mojstri in v letu in pol je palača zasijala v prejšnji lepoti. Originalna fasada je bila zelene barve, carji so jo prebarvali v rdečo, sovjetska oblast pa ji je spet vrnila prvotno — zeleno barvo. Na drugi strani trga so leta 1823 postavili slavolok v čast zmagi nad Francozi. Slavolok je visok čez 30 m, na njem je skulptura, ki predstavlja voz boginje zmage. Skulptura je dolga 17 m, sama kočija pa tehta 16 ton.

V spomin na zmago nad Napoleonom so na sredi Dvornega trga

Bronasti jezdec je delo Etienna Falconeta. Kip predstavlja Petra Velikega na konju v borbi s kačo. Ta kača naj bi predstavljala najhujše sovražnike Petra Velikega: bojarje in Švede. Kip je visok 6 metrov, stoji pa na podstavku iz granita, ki predstavlja morski val. Podstavek je 13 m dolg, sedem metrov širok in osem metrov visok. Podstavek so že prej imenovali »grom kamen«, ker ga je strela razbila na dvoje. 1600 ton težak granitni kos so z ladjo po Nevi vozili do Leningrada polni dve leti. Glave Petra Velikega se kiparju ni in ni posrečilo vlititi, nakar je glavo največjega ruskega monarha izdelala v eni sami noči kiparjeva pomočnica Anne Marie Colot.

Eden najlepših razgledov na trg in na ves Leningrad se nam nudi s katedrale sv. Izaka, katere pozlačena kupola je visoka 101,5 m.

Zimski dvorec — tu se je pričela oktobrska revolucija

postavili steber iz enega samega kosa granita. To je najvišji steber na svetu, saj je visok 47,5 metra, spodnji obod meri 3,65 m, zgornji pa 3,19 m. Na stebri stoji angel, ki meri 6,5 m, predstavlja pa ruskega carja Aleksandra I.

25. oktobra 1917, ali po našem koledarju 7. novembra, so revolucionarji ob 21,40 po signalu s križarke AURORA napadli sedežčasne vlade, ki je bil v zimski palači. Po treh urah obleganja so palačo zasedli, izgube na obeh straneh so štele šest mrtvih. Zasedbo Zimske palače se je začela oktobrska revolucija.

V prostorih Zimske palače je eden največjih muzejev na svetu, ki mu pravijo ERMITAŽ, kar pomeni po francosko puščavnikova hišica. Res je, da ima ta muzej še tri novejšje zgradbe, toda najlepše primerke hranijo prav v Ermitažu. V vseh prostorih tega muzeja je po podatkih iz leta 1964 2.503.000 predmetov. Če bi hoteli vsakemu razstavljenemu predmetu posvetiti samo 30 sekund, bi si ogledovali muzej najmanj devet let, seveda v primeru, da bi hodili po muzeju vsak dan sedem ur.

Muzej obišče vsak dan 30.000 obiskovalcev. Naj ob tej priliki povemo, da ima samo oddelek za primitivno civilizacijo 380.000 predmetov, zahodno Evropo zastopa 625.000 platen, med njimi 26 del Van Dycka, 41 del Rubensa, 23 del Rembrandta itd. Vsi razstavljeni predmeti so originalni, razen poslikane Raffaelove dvorane, ki je kopija dvorane v Vatikanu. V njej je razstavljen reliefni zemljevid SZ, ki meri 27 m², zemljevid sam pa je sestavljen iz 45.000 poldragih in dragih kamnov. Ta upodobitev SZ je odnesla prvo nagrado na razstavah leta 1937 v Parizu in 1939 v New Yorku.

Zanimivost te dvorane je tudi v tem, da je strop zrcalna slika in tarzije v les, ki je na tleh. Vsega občudovanja vredna je veličastna vaza iz malahita, ki so jo delali 14 let. Vaza tehta 19 ton, visoka je 2,5 metra, njen obod pa je 5 m.

Če se sprehodimo ob Nevi navzgor pridemo na trg Dekabristov. Na eni strani krasi trg zgradba admiralitete, za njo stoji katedrala sv. Izaka, proti Nevi pa se vzpenja Bronasti jezdec.

Na bregu Neve so sicer v 18. stol. že postavili skromno leseno cerkev, posvečeno menihu Izaku iz Dalmacije, ker pa se je teren usedal, so leta 1802. razpisali natečaj za novo cerkev. Do tedaj popolnoma neznan risar Avguste Montferrant iz Pariza je poslal na ruski dvor kar 24 osnutkov, od katerih so enega izbrali. Cerkev so gradili 40 let, 11.000 delavcev pa ja zabijalo 24.000 pilotov kar celo leto. Katedrala ima 112 stebrov, ki so visoki po 15 metrov. Stolnico krasi 382 kipov, v cerkev samo pa gre lahko naenkrat 14.000 obiskovalcev. Stroški te veličasne gradnje so znašali okrog 40 milijonov takratnih zlatih rubljev.

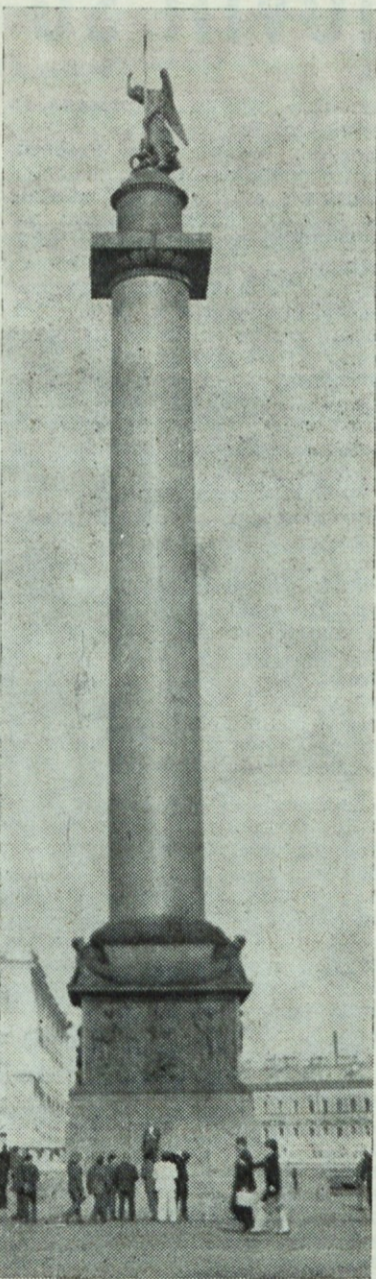
Petropavlovska trdnjava. 16. maja 1703. so na Zajčjem otoku pričeli graditi Petropavlovsko trdnjavo. Ta dan je tudi rojstni dan mesta Leningrada. Trdnjava ima obliko sedmerokotnika s šestimi stražnimi stolpi. Zidovi so visoki od 9 — 12 m, široki pa od 16 — 20. Tu je bil pred 200 leti zapor za politične jetnike. Ironija usode je hotela, da je bil eden prvih ujetnikov sin Petra Velikega, carjevič Aleksej, ki je sodeloval v zaroti bojarjev proti carju. 1877. leta je bil tu zaprt tudi Leninov brat Aleksander Uljanov eden izmed organizatorjev atentata na Aleksandra III., leta 1905 je tudi prebil nekaj dni Maksim Gorki, med I. svetovno vojno pa so v to kaznilnico zaprli Josipa Broza — Tita, ki je bil takrat ruski vojni ujetnik. Od leta 1922 pa je v teh prostorih muzej. Omenimo naj še primer nekega kaznjence, ki je tu prebil okoli 30 let, nato je postal znanstvenik svetovnega slovesa, član mnogih akademij, umrl pa je med blokado leta 1942 v starosti 95 let.

V osrčju trdnjave stoji stolnica sv. Petra in Pavla. Zgradili so jo med leti 1712 — 1733. Zvonik cerkve je visok 122 m, njegovih zgornji 40 metrov pa so pozlatili s 100 kg zlata. To je bil najvišji stolp daleč naokoli, dokler ga ni presegel 320 m visoki TV stolp. Na vrhu zvonika stoji angel s križem. Angel je visok 2 m, razpon kril pa ima 4 m. Zavoljo višine zvonika je videti angel prav neznamen.

V zvoniku so zvonovi razporejeni v tri nadstropja, glede na to, da so železni, pa se njihovo zvonjenje od zvonjenja bronastih zvonov precej razlikuje. Vsak dan točno opoldne ustrelje iz trdnjaviških topov, obenem pa zvonovi odzvonijo sovjetsko himno. Največja dragocenost v cerkvi predstavlja okoli petindvajset metrov visok lesen in pozlačen ikonostas, ki so ga delali mojstri iz Moskve celih pet let. Ob desni strani ikonostasa je v sarkofagih iz belega marmorja pokopan Peter Veliki z vso družino, nedaleč stran pa počivajo skoraj vsi ruski monarhi. Izjema so le Romanovi, ki jih Rusi nimajo preveč v čislju. Pred cerkvijo stoji hišica Petra Velikega, ki je bila prva stanovanjska hiša v Leningradu. Pravijo, da je bil Peter Veliki (bil je res velik, saj je meril 2,06 m) sicer zelo skromen in je potreboval zunanji blišč le zaradi ugleda velike države, sam pa je najraje prebival v prav majceni hiški. V starem delu trdnjave je državna kovnica, kjer kujejo kovance za vso Sovjetsko zvezo.

Spominsko pokopališče — Piskarevskoje.

9. maja 1960 so nedaleč od Leningrada slovesno odprli enega najbolj veličastnih spomenikov žrtvam II. svetovne vojne. V izredno lepo urejenem okolju počiva 632.000 ljudi, ki so umrli med 900 dnevnim obleganjem Leningrada. To pokopališče je nekakšno veliko polje, kjer stoji le nekaj nagrobnih kamnov, na katerih ni imen, pač pa le letnice 1942, 1943 in 1944. To velikansko polje se konča z velikim zidom, v katerega so vgrajeni reliefi Leningrajčanov, pred njimi pa stoji 15 m visok spomenik materi domovini. Pred vhodom na pokopališče so v majhnem, neuglednem in slabo razsvetljenem prostoru razstavljeni dokumenti groze in strahot. Naj naštejemo samo dva: družina Savičevih je imela osem članov. Najmlajša Tanja, ki se je šele učila pisati, je nekega dne z otroško pisavo za-

Najvišji steber na svetu, ki je izklesan iz enega samega kosa

Spomenik Petru Velikemu

pisala: »Danes je umrla mati«, na naslednji strani: »Danes je umrla stara mama«; Danes je umrl oče«; vse do zadnjega sedmega dne, ko je zapisala: »Umrli so vsi Savičevi, živa je ostala le Tanja«. Ne, žal, tudi ona ni ostala živa, za posledicami podhranjenosti je umrla nekaj dni zatem.

Nad dnevnikom male Savičeve pa visi fotografija, ki kaže dolgo vrsto izmučenih in utrujenih Leningrajčanov, kako mirno čakajo za vstopnice koncerta leningrajske filharmonije. Slika nam kaže, da Leningrajčani tudi v najtežjih časih niso zanemarjali kulture.

Smolnij

Nekaj let po dograditvi petropavlovske trdnjave so pričeli v Smolnem (kraju, kjer so ob Nevi smolili ladje) graditi dvorec za Petrovo hčerko Elizabeto. To naj bi bil veličasten samostan s cerkvijo, katere zvonik bi bil visok 140 m. Zaradi finančnih težav niso zgradili tako razkošnega dvorca, samostan pa so kasneje preuredili v internat za hčerke plemenitaških družin. Stari zgodovinski viri navajajo, da je Elizabeta po smrti zapustila 3000 oblek, v državni blagajni pa tri rublje.

V avgustu 1917 je sovjet delavec in vojak spremenil Smolnij v svojo rezidenco. Kasneje je Smolnij postal glavni štab oktobrske revolucije. Pred delom dvorca, kjer je stanoval Lenin, je postavljen Leninov spomenik v navidez naravni velikosti, a vendar je kip visok 2,5 m, Lenin sam pa je bil manj kot 1,6 m. V spomin na slavne dni oktobrske revolucije so dvorec kasneje spremenili v muzej.

Petrov dvorec

V bližini Leningrada, 29 km od velemesta, leži mestece, ki se je do 1944 imenovalo Peterhof. Ta kraj si je izbral Peter Veliki za svojo letno rezidenco, sedaj pa je tu park, ki obsega 102,5 ha, 2000 vodometov in 142 fontan. Peter Veliki je dal dvorec postaviti že leta 1714, povečali, polepšali in okrasili pa so ga 30 let kasneje. Nekaj najlepšega v tem parku je prav gotovo terasa pod gradom, kjer je razpostavljenih 37 pozlačenih kipov, 50 manjših skulptur in več deset vodometov, ki brizgajo vodo na tri metre visok kip Samsona, ki davi leva. Samson je bil izdelan iz masivnega zlata, toda ko so leta 1943 Nemci zavzeli Petrov dvorec, so ves park popolnoma opustošili, kip Samsona pa razbili na več kosov in odpeljali v Nemčijo. Že do leta 1955 so park po prvotnih načrtih popolnoma obnovili, le Samson je sedaj iz pozlačenega bakra. V parku je tudi stavbica »Mon plaisir«, kjer se je Peter Veliki najraje zadrževal.

Podzemna železnica

Graditi so jo začeli leta 1940, dolga je prek 30 km, ima 20 postaj,

na dan prepelje okoli 700.000 potnikov, hitrost vlaka doseže več kot 80 km, železnica se spusti tudi do 50 m v globino. Vsaka postaja te železnice je izjemen dosežek sovjetskih arhitektov, ki pri opremi (raznobarvni marmor, različna razkošna svetlobna telesa) prav gotovo niso štedili.

Kunstkamera

To nenavadno ime nosi zgradba, ki jo je dal Peter Veliki zgraditi že leta 1718. To je prvi Ruski muzej, ki je imel predvsem antropološke in etnološke zbirke (zgodovinske in narodopisne). Da bi privabil obiskovalce so moškimi pri vhodu delili vino, ženskam pa čaj. (Kaj neki bi morali deliti pri nas, da bi se obisk v muzejih povečal?)

Križarka AURORA

Legendo oktobrske revolucije, križarka Aurora, so zgradili 1903. Sodelovala je v rusko-japonski vojni in je veljala za najboljšo v svojem času. Že od 1909 leta je bilo med posadko vedno več revolucionarjev, zato jo je hotela vlada odstraniti iz Petrograda, no, to ji ni uspelo, a 25. oktobra 1917 so z nje pričeli streljati na zimski dvorec, kar je bil znak revolucionarjem za napad na palačo. Iz radijske postaje križarke Aurore so tudi oznanili vsemu svetu, da je oktobrska revolucija zmagala. Od 1941—1945 je Aurora sodelovala v domovinski vojni, med vojno se je sicer Nemcem posrečilo ladjo potopiti, toda kasneje so jo zopet restavrirali in je sedaj eden najbolj obiskanih zgodovinskih spomenikov v Leningradu in celi SZ.

Leningrajska mladina

Z mladino v Leningradu nismo imeli mnogo stikov, če seveda izvzamemo dve vodnici študentki, od katerih je imela Irena 19, Alja 24 let. Irena je iz kar dobro situirane družine, stanuje v bloku, ki je prijaznejši in ne tako ogromen kot drugi, njeni starši so uslužbeneci, oblači se približno tako kot vsa dekleta njenih let na zahodu. Res pa je, da je imela nekaj oblek, ki so sicer namenjene za izvoz. Alja je doma iz okolice Leningrada, stanuje v študentskem naselju, kjer za vso mesečno oskrbo — hrano in stanovanje plačuje nekaj več kot 10 rubljev. Če bi stanovala privatno, bi plačevala samo za stanovanje dvakrat več. Leningrajska mladina sicer rada pleše, toda lokalov je vse premalo in zato posebno ob sobotah zvečer disciplinirano čakajo v vrsti, da jih spuste v nabito polne plesne lokale. Po besedah Irene hodijo mladi kdaj pa kdaj plesat v znano letovišče Tulin, ki je oddaljeno več kot 300 km od Leningrada. Tja se peljejo z letalom, ki je poceni, a študentje imajo še polovičen popust.

(nadaljevanje)

Kaj bomo gledali v dramih SNG

Z vključitvijo našega podjetja v Gledališko komuno bo tudi kulturno življenje med našimi delavci bolj zaživel, posebno še zato, ker je podjetje s tem omogočilo tudi vsem petindvajsetletnikom brezplačni abonma v sezoni 1972/73 v dramah oziroma v operi. V njem si bomo lahko bogatili svoje poglede na svet in na ljudi, smejali se bomo in razmišljali ter tako izpolnili vrzeli v naši vsakdanjosti, ki nas tako rada odvrta od resničnih duhovnih vrednot.

Novo gledališko sezono so v dramah Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani začeli s premiero Ruzzantejeve Vdove iz Ancone.

To je ena izmed najboljših komedij italijanskega komediografa Angela Beolca (1502—1542), bolj znanega pod pisateljskim in igralskim imenom Ruzzante, ki ga je dobil po vlogah šaljivcev in burkačev, ki jih je igral v vseh svojih igrah.

Ceprav je živel v času, ko so bile gledališke igre povzdignjene nad stvarnost in s tem odmaknjene od resničnega življenja, je iskal pristnejši gledališki izraz. Osebe v njegovih igrah so žive in govore sproščeno. Glavna zgodba se odvija okoli smejnega starca, ki je zaljubljen v kurtizano Doralice. V tej zaljubljenosti se stari šjor Tomaž oklene svojega služabnika Ruzzanteja, ki je po naravi prekaljen posredovalec ljubezenskih sporočil. Komedijo je režiral Francesco Macedonio, slovenski režiser iz Trsta, nastopajo pa sami znani igralci kot Dare Valič, Ali Raner, Alenka Vipotnikova, Štefka Drolčeva, Rudi Kosmač, Tone Go-

gala, Iva Zupančičeva, Marija Benkova, Lenka Ferenčakova, Marjan Hlastec in Andrej Kurent. Upamo, da se boste ob tej komediji dobro zabavali in da boste našli v njej veliko več, kot ponavadi pričakujemo od komedije.

V oktobru so uprizorili dramo Georga Büchnerja Vojček. Nemški pisatelj in dramatik Georg Büchner je bil rojen blizu Darmstadta leta 1813 in je umrl zelo mlad leta 1837. Studiral je medicino ter se kot napreden mislec boril proti monarhiji in fevdalizmu.

Njegov junak Vojček, po katerem je avtor dal drami ime, je vojak. Njegova dolžnost je, da brije stotnika in da pomaga zdravniku. Z Marijo ima Vojček otroka. Vojček je samo vojak, poslušen mora biti stotniku in zdravniku. Marija mu je nezvesta, čeprav ji prinaša ves denar, ki ga zasluži. Zaželela si je uhanov, cena zanje je bila nezvestoba. Dobila jih je. Vojček zve za njeno početje, sledi ji na ples, da bi se o tem prepričal in tako spozna resnico. Zvabi jo v gozd in s smrtjo kaznuje njeno nezvestobo. Vojček se vrne v mesto, toda ljudje opazijo sledove krvi na njegovih rokah, zato zbeži nazaj v gozd, kjer si skuša v potoku sprati kri z rok, pri tem pa utone.

Ljudje, med katerimi živi vojak Vojček, predstavljajo oblast — stotnik, inteligenco — zdravnik in proletarijat — Vojček in Marija. Obenem je delo pravo mojstrstvo besede. Pisatelj je z njim živo prikazal družbeno nasprotje svojega časa, hkrati je vanj položil vse svoje upanje na boljše odnose med ljudmi. Dramo režira nemški režiser Peter Lutschak, igrajo Boris Juh, Mojca Ribičeva, Jurij Souček, Janez Albreht, Boris Cavazza, Janez Hočvar, Angelca Hlebčeta, Bert Sotler, Aleksander Valič, Tone Homar, Danilo Benedičič, An-

drej Nahtigal, Helena Erjavčeva, Branko Miklavc in Ivanka Mežanova.

Ljubezenska tragedija Romeo in Julija je poleg Hamleta verjetno eno najbolj znanih Shakespeareovih dramskih besedil, torej sodi med tista dela tega največjega dramatika zahodnega kulturnega sveta, ki so največ igrana zunaj Anglije. Dramatik in pesnik William Shakespeare je bil rojen leta 1568 v Statfordu ob reki Avon, severno-zahodno od Londona, umrl je leta 1616. O njegovem življenju je precej znanega, še več pa je ugibanj, kajti njegovo silno razgibano življenje, če bolj izredne pisateljske sposobnosti že več stoletij v svetu vzbujajo zanimanje in spoštovanje. Njegovo delo Romeo in Julija je drama nesrečne mlade ljubezni. Napisal jo je po noveli italijanskega pisca Bandella. Drama se dogaja v Veroni v Italiji. Tragična smrt Romea in Julije in sovraštvo sprtih družin Capuletov in Monteciov privlači tako gledališke umetnike kot seveda gledalce. Četudi je drama tragičnega značaja, vsebuje mnogo mladostnih, vedrih in celo šaljivih trenutkov. Poseben čar pa ji dajejo ljubezenski prizori.

Mladi režiser Aleš Jan namreč želi pokazati Shakespeareovo ljubezensko tragedijo v sodobnejši podobi, kot smo je bili vajeni doslej. Upamo pa, da bo svojevrstno presenečenje za gledalce.

V posameznih vlogah bo nastopila vrsta odličnih igralcev, in to Kristijan Muck kot Romeo in Mojca Ribičeva kot Julija. Druge osebe pa bodo upodobili Maks Bajc, Andrej Nahtigal, Lojze Rozman, Jurij Souček, Tone Homar, Božo Sprajc, Boris Cavazza, Janez Hočvar, Dare Valič, Boris Juh, Danilo Benedičič, Slavka Glavinova, Marijana Brecljeva, Duša Počkajeva in drugi.

ODŠLA STA V POKOJ

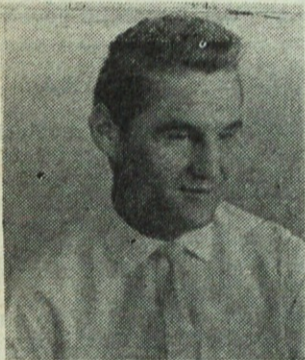

Iz prometnega oddelka je odšel v pokoj pomožni avtomehanik Ivan Zakšek. V Litostroju se je zaposlil 4. 6. 1948 in bil pri nas do konca septembra letos. Želimo mu še mnogo vedrih in zdravih dni!

31. oktobra letos je odšla v pokoj naša sodelavka Ana Martinčič, ki se je zaposlila v Litostroju 5. 7. 1958 kot snažilka. Želimo ji še veliko lepih dni!

JANEZU SMOLETU V SPOMIN

Neizprosna usoda je zopet posegla med nas in nam nepričakovano iztrgala našega prijatelja in sodelavca Janeza. V petek, 20. oktobra t. l. zjutraj, se je napotil v službo ter — kot tolikokrat prej — svoja sinova obenem popeljal, žal zadnjikrat, v varstvo. Ni vedel, da se z njima ne bo več veselil, sinova nista mogla pomisliti, da sta se to jutro za vedno poslovila od svojega dobrega in skrbnega očka. Nesrečna okolnost je pripomogla, da mu je jutranji vlak pretrgal mlado in še polnoobetajoče življenje v 33. letu starosti.

Obnemeli smo ob prvi vesti o tragični nesreči. Nismo mogli verjeti, da je resnično, kar se je zgodilo. Žal pa smo se ob pogledu na umrlega Janeza zavedali, da smo ga izgubili za vedno. Presenečeni in žalostni smo se zbrali na njegovem delovnem mestu, kjer je tolikokrat začenjal s svojim dnevnim ustvarjalnim delom. Med nami je bil, ko smo izvrševali zahtevna dela, skupno smo se veselili tudi naših uspehov. Bil nam je dober sodelavec in nepogrešljiv prijatelj.

Janeza smo pospremili k zadnjemu počitku in se ob odprtem grobu zadnjikrat poslovili od njega.

Dragi Janez! Ko se Ti zahvaljujemo za delo, ki si ga z nami dolga leta izvrševal, Ti dolgujemo tudi obljubo, da boš med nami ostal v najlepšem spominu.

Sodelavci

Ustanovili so svoje društvo

Ko sem sodelovala na ustanovni skupščini Društva invalidov občine Šiška, sem se odločila, da nekoliko več napišem o tej skupščini in o delu društva. V našem podjetju je zaposlenih kar 131 delovnih invalidov, kar je visoka številka, še posebno, če upoštevamo, da v tej številki niso zajeti vojaški vojni invalidi, invalidi civilne žrtve vojne in invalidi, katerih formalno pravni status še ni urejen. Če bi upoštevali vse te, bi bila ta številka gotovo še enkrat višja in bo tako prav gotovo informacija o društvu invalidov v Šiški zanimiva za širok krog bralcev.

Na območju občine Šiška je od 8. 4. 1969 dalje v okviru Medobčinskega društva telesnih invalidov Ljubljana podružnica telesnih invalidov Šiška. Delovne naloge, ki so izhajale iz problemov na terenu pa so odbor podružnice vedno bolj prisiljevale, da se podružnica preimenuje in osamosvoji v Društvo invalidov občine Šiška, v katero se lahko včlani vsaka invalidna oseba, ki prebiva ali dela na območju društva, ne glede na vzrok in težo invalidnosti.

To društvo je bilo ustanovljeno 20. 10. 1972 na ustanovni skupščini, ki se je udeležilo kar 140 invalidov. Udeleženci skupščine so bili pred svojo odločitvijo za samostojno društvo seznanjeni o delu dotodanje podružnice in s predlogom programa za nadaljnje delo društva. Predsednik iniciativnega odbora je podal pregled dela podružnice in povedal, da je v podružnico včlanjenih 277 invalidov. V omenjenem številu pa še zdaleč niso zajeti vsi invalidi šišenskega področja, ki jih je po evidenci Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja več kot 1500, v tej številki pa zopet niso zajeti vsi invalidi, kot na primer invalidi, katerih status invalida

formalno pravno ni priznan in je tako po vsej verjetnosti število invalidov veliko višje. Predsednik je povedal, da je podružnica v stiku s svojimi člani naletela na invalide, katerih gnotni položaj ni bil rožnat, in je v takih primerih posredovala pri socialno-varstvenih komisijah pri krajevnih skupnostih s predlogom, da jim nudijo enkratno ali trajno pomoč. Tudi podružnica je kljub skromnim finančnim sredstvom pomagala z denarno pomočjo šestim svojim članom ob nakupu ozirom in osim članom je s sredstvi podružnice krila stroške letovanja v Piranu, Izoli in na Okroglem pri Kranju. S posredovanjem podružnice je bilo omogočeno letovanje v omenjenih krajih kar tridesetim članom. Prav tako je podružnica pristojne organe opozarjala na najtežje stanovanjske razmere invalidov, posredovala pri zaposlovanju nezaposlenih invalidov, nudila pravno pomoč in jim pomagala pri vseh zadevah, kjer je bilo le mogoče.

Tudi vzdrževanju telesne kondicije je podružnica posvetila svojo pozornost. 42 invalidom je sofinancirala trening v okviru in prostorih športnega društva »Invalid« v Ljubljani. Pozabili pa tudi niso na kulturno in zabavno življenje svojih članov. V okviru podružnice je bilo organizirano družabno srečanje s kulturno zabavnim programom v Iškem Vintgarju in v Ljubljani. Invalidi podružnice so se udeležili I. zbornice slovenskih invalidov v Šempetru v Savinjski dolini in organizirali izlet v Metliko in Kurnovec. Podružnica je tudi opozarjala na probleme, kot na primer: prevoz v mestnem avtobusnem prometu, vstopenje v avtobuse, parkiranje osebnih vozil, odpravo arhitektonskih ovir in na druge zadeve, ki so v interesu širšega kroga invalidov.

Na ustanovni skupščini so invalidi opozorili na več problemov, ki jih tarejo v vsakdanjem življenju. V nezavidljivem položaju so mlajši invalidi, katerih pokojninska doba je majhna in njihovi dohodki nizki, vzdrževati pa morajo še svoje nepreskrbljene otroke, in invalidi, katerih bolezen zahteva redno jemanje zdravil, saj porabijo čisto kar polovico invalidske pokojnine za pokritje stroškov ob nakupu zdravil.

Invalidi so poudarili, da razumejo in podpirajo vse težnje za razbremenjevanje gospodarstva, vendar le-to ne bi smelo vedno prizadeti najprej ljudi, ki so že tako najbolj prizadeti, pa bodisi da gre za prepozne valorizacije pokojnin, invalidnin in varstvenih dodatkov in za nepriznavanje ugodnosti organizacijam, ki zaposlujejo invalide. Poudarjeno je bilo, da razbremenjevanje gospodarstva in neusmiljeni rentabilitetni principi ne bi smeli iti tako daleč, da doživljajo invalidi pri delu ponekod zapostavljanje in premeščanje na neustrezna dela, ker da za invalide ni primernih delovnih mest. Skratka, pri ukrepih za razbremenjevanje gospodarstva bi morali imeti občutek za neko razumno mero, do katere naj gre iskanje notranjih rezerv in drugih možnosti za varčevanje.

Invalidi so opozorili na dolgo čakalno dobo pri reševanju invalidskih zadev v primerih, ko gre za predstavitve Invalidski komisiji in za oceno invalidnosti, ko se odmerja nadomestilo zaradi manjšega osebnega dohodka, predvsem so odgovorili na neusklajenost med gospodarsko organizacijo in Skupnostjo pokojninskega in invalidskega zavarovanja pri izplačevanju nadomestil zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu v času,

ko je invalid v bolniškem staležu.

V razpravi je sodeloval tudi predstavnik Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je na kratko poročal o spremembah, ki so predvidene (Nadaljevanje na 8. strani)

ROJSTNI DNEVI

V novembru so praznovali PETDESET LET naslednji člani našega kolektiva:

Dne 4. novembra Drago Nagode iz Vet, 5. novembra Ivan Prešeren iz prodajnega biroja in 18. novembra Andrej Kolar iz sive livarne.

V decembru bodo praznovali ŠESTDESET LET naslednji Litostrojčani:

1. decembra Nikolaja Koren iz zunanje storitvene enote, 27. decembra Marjan Loborec iz jeklo-livarne.

Petdeset let pa bodo praznovali:

12. decembra Ivan Jambrovič, 31. decembra pa Anton Blatnik, oba iz livarne jeklene litine.

Alkoholizem in varnost pri delu

Varstvo delavcev na delovnem mestu obsega skrb za delovnega človeka v delovnem procesu. V vsaki napredni družbi obsega to varstvo razen klasičnega tehničnega varstva tudi vse ostale ukrepe in sredstva, s katerimi se ustvarjajo varni delovni pogoji in dobro počutje delavcev na delovnem mestu. Varni delovni pogoji pa se ustvarjajo z vsemi sodobnimi tehničnimi, zdravstvenimi in socialnimi ukrepi, s katerimi lahko vplivamo na zmanjšanje števila nezgod in poklicnih obolenj.

Med izredno pomembne zdravstveno-socialne ukrepe, ki se lahko vključujejo v sistem varstva pri delu v posameznih podjetjih, štejemo vsekakor tudi borbo proti alkoholizmu. Znano je namreč dejstvo, da se alkoholiški 2 do 3 krat pogosteje ponesrečijo kot drugi delavci; alkoholizem povzroča tudi celo vrsto drugih težav na delovnem mestu, ki imajo posreden vpliv na nezgodnost. Tako je na primer absentizem (izostajanje z dela) zelo pogosto v vzročni zvezi z alkoholizmom, alkoholizem pogosto povzroča slabe medsebojne odnose in podobno.

S problematiko alkoholizma v zvezi z varstvom pri delu se strokovnjaki že dalj časa ukvarjajo. Raziskovanja zadnjih let so dokazala, da že manjša koncentracija alkohola v krvi vpliva na delovanje refleksov, zmanjša se fina koordinacija gibov, to pa povzroča negotovost pri delu. Od tu do nezgode je potreben le še korak. V praksi ugotavljamo, da so zase in za svojo okolico pogosteje še nevarnejši tisti delavci, ki so zaužili manjše količine alkohola od tistih, ki so močno vinjeni, saj so slednji navadno še pravočasno odstranjeni z delovnega mesta.

Omenila sem, da alkoholizem povzroča celo vrsto težav na delovnem mestu, od katerih so najznačilnejše naslednje:

- alkoholiški imajo najvišji odstotek izostankov (bolezenskih in drugih);
- alkoholiški imajo znatno višji odstotek nezgod pri delu;
- alkoholiški prezgodaj ostarijo, pri čemer je prizadeta tudi njihova delovna sposobnost;
- alkoholiški umirajo bolj zgodaj (10 — 15 let).

Zaradi navedenih in drugih težav se v industrijskih podjetjih vse pogosteje pojavlja potreba po izvajanju protialkoholnega programa. Med cilji tega programa je vsekakor tudi zmanjšanje števila nezgod. Poglavitne naloge protialkoholnega boja pa so predvsem:

- preprečevanje alkoholizma;
- zdravljenje alkoholizma v zgodnejših fazah bolezni.

Zdravnik za medicino dela, varnostni inženir ali socialni delavec lahko preprečuje alkoholizem prek zdravstvenega prosvetljanja, antialkoholne propagande, z izboljševanjem delovnih pogojev, prehrane delavcev (topli obroki, osvežilni napitki) itd. Zdravljenje alkoholizma v zgodnjih fazah bolezni pa je težji problem, saj alkoholiška navadno ne odkrijemo prej, dokler se ne pojavijo klasični simptomi bolezni: težave v družini, problemi na delovnem mestu ali zdravstvene okvare.

Glede na preventivno nezgod je lahko zelo koristno uvajanje alkoholnih testov, ki omogočajo kontrolo koncentracije alkohola v krvi ter odstranitev vinjenih oseb z delovnega mesta. Prav pri nezgodah je v industriji negativni učinek alkohola najbolj očiten. Kot

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mojega moža in očeta Janeza Smoleta se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste počastili njegov spomin in ga spremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala vsem darovalcem cvetja in vsem, ki ste mi bili ob tem težkem dogodku blizu.

Zalujoča žena Milena,
sinova Bojan in Drago

primer naj navedem neko industrijsko podjetje v Franciji s približno 3500 zaposlenimi. V tem podjetju so imeli v enem mesecu kar 231 nezgod. Vsi, ki so doživeli nezgodo, so morali opraviti alko-test. Pri tem poskusu so ugotovili pri 145 delavcih koncentracijo alkohola preko dovoljene meje, kar nedvomno dokazuje vzročno zvezo med alkoholizmom in nezgodnostjo.

Da bi zmanjšali škodo, ki jo v podjetjih povzroča alkoholizem, so v ZDA že pred desetletji po posameznih podjetjih organizirali programe za preventivo alkoholizma in zdravljenja oseb, ki so v to bolezen že zabredle. Ti programi v večini primerov imajo naslednje točke:

— Ugotavljanje števila oseb, ki prekomerno uživajo alkoholne pijače, zaradi česar že imajo večje ali manjše težave pri opravljanju svojega dela (osebe v predalkoholni fazi);

— nudenje pomoči osebam, ki so alkoholni boleznimi že zapadle;

— razvijanje pravilnega odnosa do alkoholikov ter seznanjanje okolja z bistvom bolezni;

— sodelovanje z različnimi ustanovami, ki se ukvarjajo s problematiko alkoholizma;

— izvajanje vzgojnega programa o škodljivosti alkohola.

Ugotavljanje števila oseb, ki so orgožene z alkoholizmom, je zelo težak problem. Pri tem bi lahko pomembno vlogo pri nas odigrale komisije za izrekanje ukrepov, ki bi morale vsakega delavca, ki ga obravnavajo zaradi te vrste prekrška, poslati na razgovor k zdravniku ali socialnemu delavcu. Oseba, ki sama pri sebi slej ali prej spozna, da vse bolj podlega vplivu alkohola, navadno nima poguma, da bi poiskala ustrezno pomoč, s tem pa si zapira pot do ozdravljenja, ki je edina rešitev.

Ob koncu bi rada opozorila na izreden pomen, ki ga ima v preventivi alkoholizma izvajanje vzgojnega programa o škodljivosti alkohola. Izvajanje tega programa, bi morali obvezno vključiti v varstveno vzgojo, kakor tudi v vzgojni program poklicnih in drugih šol. Prepričana sem, da samo s tako pripravljenim programom protialkoholnega boja, ki bi vseboval vse navedene ukrepe, tudi uspehi ne bodo izostali.

Hilda Colja

Poškodbe v oktobru

V mesecu oktobru smo imeli v našem podjetju 51 poškodb, od tega 9 na poti v službo oziroma iz službe. V MO je bilo 19 poškodb, v PK 6, v FI 20 in v sektorjih 6 poškodb.

Oči si je poškodovalo 17 delavcev, glavo 2, telo 2, prste rok 8, ostali del roke 11, noge pa si je poškodovalo 11 delavcev.

Največ poškodb je bilo v torek 17, nato v petek 11, v sredo 9, v ponedeljek 8 in v četrtek 6 poškodb.

Zaradi poškodb smo izgubili 644 delovnih dni. V MO 297 delovnih dni, v PK 60, v FI 209 in v sektorjih 78 delovnih dni.

V mesecu oktobru smo imeli 9 poškodb več kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

Menažerska bolezen

V zadnjih desetletjih se je po svetu pa tudi pri nas pojavila menažerska bolezen, ki je bolezenska reakcija pri preobremenjenih ljudeh z odgovornimi funkcijami (France Verbinč). Kot zdravstveni delavec se s to opredelitvijo popolnoma strinjam.

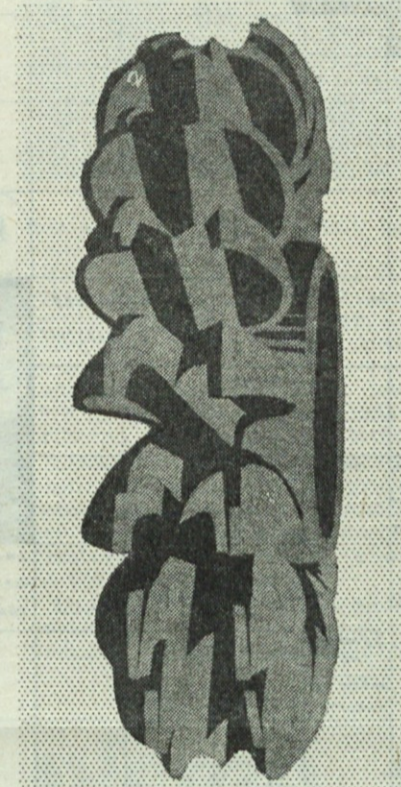
Oglejmo si, kako se pravzaprav razvije menažerska bolezen (manager disease). Stalne preobremenitve, ki segajo od ranega jutra do pozne noči, kajenje cigaret, pitje kave ter kratak čas počitka nimajo v začetku boleznih nobenih posledic. Predvsem mlajši strokovnjaki se čutijo sposobne

utrip) in bolečine ali zbadanje pri srcu. To traja lahko le nekaj let ali tudi dalj. Pomanjkanje počitka, spopadi z okoljem (doma ali na delovnem mestu), nehigienski način življenja — in kot strela z jasnega: slabost, občutek pomanjkanja zraka in — konec.

Današnja doba je doba hitenja. Hitimo na delo, hitimo pri delu, seveda ne vsi, hitimo na razne zabavne prireditve, hitimo pri jedi in polni napetosti nato omedlimo. Povrh vsega pa se zaradi otročjega vedenja sami sebe pospešeno uničujemo. Ali ste že opazovali otroke, kako skuša vsak dobiti tisto, kar že ima nekdo drug. Če dobi žogo Janez, jo hoče tudi Franci, če ima Tone kanarčka, ga mora imeti tudi Jože, itd. Mar menite, da smo odrasli kaj drugačni? Kje pa. Sosed je kupil čudovito pohišstvo, zakaj ga ne bi še mi. Sosed ima čudovit mercedes — zadnji krik mode, zakaj ne bi še mi kupili mercedesa ali še boljše rolls-roycea. Zaradi takšnega otročjega tekmovanja se je treba odpovedati predvsem počitku, in ob pomoči kavice in cigaret je treba delati pozno v noč. Seveda gre, dokler gre, potem pa žalujoči ostali sporočajo vsem znancem in prijateljem, da jih je nenadoma zapustil najdražji, najljubši, sodelavci pa obljublajo, da ne bodo nikdar pozabili dobrega tovariša. Bolje bi bilo, da bi ga že prej opozorili na napake, ki so ga vse prehitro iztrgale iz njihovih vrst.

Ne pozabimo, da je $3 \times 2 = 6$, je pa tudi $6 \times 1 = 6$, z drugo besedo, velik zalogaj uživamo kratak čas, primeren zalogaj pa dalj časa.

Vsak dan ugotavljamo, koliko ljudi je umrlo nenadne smrti, koliko nas stane obvezno šolanje, še dražje pa je nadaljnje šolanje. Vsak dan nam osmrtnice poleg žalostnih obvestil dajo slutiti, kolikšna je gospodarska škoda zaradi nenadnih smrti. Pustimo to v nemar. Največja vrednost za posameznika je življenje in zdravje in za to zdravje in življenje se je vredno potruditi. Toda ne tako kot to dela mnogo ljudi, ki se pri štiridesetih ali petdesetih letih začne ukvarjati s športom ali rekreacijo. Takrat je žal že prepozno. Na splošno dosega kmetje visoko starost in to zaradi vsakodnevne obremenitve od mladih nog naprej. Telo moramo že od mladosti naprej utrjevati s higienskimi načinom življenja, kar pomeni: dovolj počitka, dovolj spanja in v prostem času veliko gibanja

prenesti več kot starejši tovariši, toliko časa, dokler jih nekega dne ne vrže s tira zbodljiv v srcu, ki ga čutijo kot sunek z nožem. Po tej slabosti se marsikdo hitro pomiri in dela naprej brez odmora, in zopet se vrsti sestanek za sestankom, cigareta za cigareto, kava za kavo. Povrh vsega strokovnjaka skrbi še, če delo teče tako, kot je predvideno, če bo pravočasno opravljeno, če ne bo zmanjkalo surovin itd. Nato pride spet do zbadanja, srce utripa hitreje, tako hitro, da občutiš srce v grlu in imaš občutek, da ti zmanjkuje zraka. Po uri ali dveh se srce umiri in življenje teče dalje. Tedni in meseci beže, poleg prejšnjih težav se pojavi večkrat še nereden, zaletavajoč se utrip in celo občutek, da se bo srce ustavilo. Včasih se pojavi povišan krvni pritisk, ki sicer nekaterim povzroča težave, drugim pa ne. Dnevi tečejo, delo teče, sestanki in seje tečejo med cigaretami in kavo; skratka, pravi vrtiljak. Ponoči se brez spanca premetavaš po postelji, počutiš se kot sredi vrtinca, okoli tebe se vrtil in šumi, a odrešilnega spanca od nikoder ni. Kdor se prej ne spametuje, se spametuje takrat, ko iznenada občuti čudno slabost, moči mu poidejo, oblije ga mrzli pot, zmanjkuje mu zraka in objame ga smrtni strah.

Srečen je, kdor to prestane, a malo je takih. Velika večina takih bolnikov se sesede, nasloni na mizo, ali obmiruje v postelji za vedno.

Tega je vse več in več. Menažerska bolezen se ne širi samo med vodilnimi, ampak tudi med ostalimi delavci. Za le-te so pomembni drugi vzroki, kot za vodilne delavce. Moderna industrija je prepolna hrupa, škodljivih odpadkov in drugih strupenih snovi. Ali je potemtakem kaj čudnega, če delavci težijo zaradi utrujenosti, razdraženosti, nepečnosti ali glavobola. Temu se pridružijo še motnje v delovanju srca (prehiter ali zaletavajoč se

na svežem zraku (sprehodi po gozdovih, kopanje, plavanje itd.). Pri tem seveda ne smemo kaditi in piti kave in alkoholnih pijač. Upoštevati moramo pravilen način prehrane tako, da zmanjšamo uporabo maščob na res najnižji minimum, (ne glede na to, ali so maščobe rastlinske ali živalske) enako velja tudi za močnate jedi (kruh, polenta). Jejmo čim več sadja in zelenjave, ki je za organizem zelo koristna. Čim bolj se bomo približali naravnemu življenju, pri katerem je naš organizem res primerno obremenjen, dalj časa bomo uživali lepote prenavljajoče se narave, katere del tudi smo.

Dr. E. Tepina

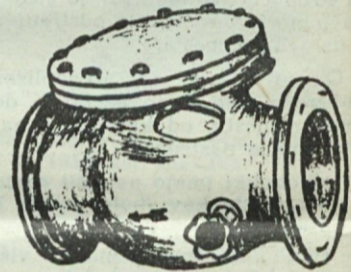
Praznična križanka

Ustanovili so svoje društvo

(Nadaljevanje s 6. strani)

na področju invalidskega zavarovanja in odgovoril na nekaj zastavljenih vprašanj. V razpravi so sodelovali še predstavnik vojaških vojnih invalidov, predstavnik slepih in predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva občine Šiška, ter zaželeli novo ustanovljenemu društvu pri njegovem delu veliko uspehov in medsebojnega tesnega sodelovanja.

Iz podanega poročila in razprav so že izhajale naloge društva v prihodnje. Društvo se bo moralo tesno povezovati in sodelovati z vsemi že obstoječimi organi in organizacijami, ki se ukvarjajo z invalidsko problematiko in s političnimi in družbenimi organizacijami, kajti le tako bo moglo uspešno reševati in vplivati na reševanje perečih problemov, ki tarejo invalide. Mnenje invalidov je bilo, da bo moralo društvo tudi v bodoče posvečati vso pozornost vključevanju novih članov, poskrbeti za organizacijsko in kadrovsko utrditev društva, organizirati predavanja s področja varstva pri delu, invalidske, delovne in socialno zdravstvene zakonodaje, proučiti in analizirati ekonomsko-socialno stanje svojih članov in predlagati ustrezne ukrepe. Zainteresirati invalide in odgovorne organe za čim pogostejšo uveljavitev pravic do poklicne rehabilitacije, pripraviti bo potrebno predlog za organizacijo pomoči in nege na domu za težje invalide in stare, z aktivnim delom prek svojih članov

vključenih v organe na vseh nivojih pa vplivati na hitrejšo in doslednejše reševanje invalidske problematike.

Problemov, ki sta jih nakazala poročilo in razprava, je veliko in pred društvo so postavljene naloge, ki jih bo moglo reševati le ob tesnem sodelovanju z že obstoječimi institucijami za reševanje invalidske problematike in vsemi družbeno političnimi organizacijami. Na novo izvoljeni izvršni odbor društva čaka vrsta nalog, med katerimi bodo nekateri lahko rešeni hitreje, za rešitev drugih pa bo potrebna vrsta let prizadevanja in trdega dela.

Da bi društvo moglo uspešno poslovati je skupščina sprejela in potrdila tudi statut društva, v katerem so zapisane osnovne naloge društva in članov, v okviru katerega bo društvo poslovalo. Uspešnost društva bo tudi odvisna od tega, če bodo vsi člani v okviru svojih sposobnosti aktivni in če se društvu ne bo potrebno neprestano boriti z osnovnimi finančnimi problemi. Vendar odbor in člani upajo, da bodo imeli konkretno oporo in pomoč tudi pri Socialistični zvezi delovnega ljudstva občine Šiška in pri sami občinski skupščini.

Ob koncu so se zbrani invalidi dogovorili, da se ob letu ponovno sestanejo in tedaj ugotove, kako organizacija živi in izpolnjuje sprejete naloge.

K. M.

			SAMEC DOMAČE PERJATE ŽIVALI	GORSKI REŠEVALNI ČOLN	MESTO V SLOVENIJI		NABIT ŽELEČ ATOHA	BODEČA OKRASNA RASTLINA		ZNAHKA ŠVEDSKEG. AVTOMOBILA		
			PRISTANI. V ISRAELU				FRAN. TER. ORGANIZ. POVRZINA, OBMOČJE					
			CIGANOVA ŽENA									
			AVTOMOB. OZNAKA DUBROVNI.	ORANJE FRNIKOLA			LEMČIČNA OZNAKA ZA TANTAL			KNJIŽEVNIK	ULICA, CIMA	SKRIV-NOSTEN
SESTAVIL BLAVKO MARINČ	DVODELNA Ž. OBLEKA		PLIN ZA RAZSVET.	PRISLOV			TOMOSOV AVTO		CANKAR			
ROMAN PIŠATELJA SVETINE					OBLOV GLAS	ZIDARSKO ORODJE		STAR. NAR. V ITALIJI IZVRŠNI SVET				
MESO DOMAČE ŽIVALI								RAŠTEE- LJEVALEC			MAJHNA KRONA	
TEHELJ					SLIKARSKA DEŠČICA	RAZČLE- NJEVALEC					MEHA ZA DOLJ. TED KAMEN	
PIŠATELJ IRVING					SOBLANIK IN SANOBL.				STARO MESTO V GRČIJI			
LIJAK			ZDRAVILNA RASTLINA DVORANA ZA KONCERT						ČEBELJI SAMEC			
KEMIČNA OZNAKA ZA AMERCIJ		KOPNO OB MORJU ORIENTAL. SLAŠČICA			LAHKO HLAPLJIVA TEKOČINA	DRUGO IME ZA BABICO	ZEBLJI	ANTON OCVIRK		LJUBKOV. ŽENSKO IME		
	ANTON DERNOTA KRALJEVIČ IZ HABABAR			ŽENSKO IME AVTOM. OZ. TURČIJE						PAMET	NASPROTNO OD VSE IŽOHAR EMIL	
GOSTA BOMBAŽNA TKANINA				MESTO V SRBIJI								
LISTNATO DREVO				GLAVNO M. GRČIJE UDELEŽEN. STAVKE				ZEMELJSKI PLIN				
POLET, ZANOS				NAJVIŠJA GORA TURČIJE	DRŽAVA V AZIJI MATEM. NEZNANKA			ZIBIŠKA VEVICA	VELIK GRČKI OTOK	KRATICA NAŠEGA LETALSKEGA PODJETJA		
	PREBIV. GRČKE POKRAJINE					OZVEZDJE NA NEBU	IME PIS. VASTETOVE TEL. NAP. ČOLNIK					
	ŽIVAL KI ŽIVI V VODI				SREDIŠČE VRETNJA TONE MAROLT		PREDPLAČ. NADAV LEVITAN ISSAC					
	PREBIV. AVSTRA- LIJE									KRATICA ZA RADIO IN TELEVIIZIO	ILDOVICA	YES
	KRATICA HUMANE ORGANIZ.			ŽENSKA NA ČELU MINISTRSTVA RAJKO ULAGA								
	OREL IZ GERMANIJE MITOLOGIZIR				PREDLOG			ŠPORTNIK				
										DOMAČE VPREŽNE ŽIVALI		

TRIM PO LITOSTROJSKO

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-012 (h. c.) int. 246 — Cena posamezni številki v prodaji 0,50 din — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru